F
XVIII
18/C

F. XVIII

~~CASTRO (S)~~

18/C

37726 B/1

MORTON, R.

Part of his 'Opera medica'

Pt. 4

42942

DISSERTATIONES

In Novam, Tutam, ac Utilem Methodum

Inoculationis, ſeu Tranſplantationis

VARIOLARUM.

Prima Methodus Auctoritate

REGIÆ MAJESTATIS BRITTANNICÆ

Comprobata 28. *Julii* 1721. *& publicata*

Cum criticis Notis in varios Autores de hoc Morbo ſcribentes

A JACOBO A CASTRO Medic. Lond.

Altera Methodus prælecta

A GUALTERO HARRIS.

Tertia BYZANTINA dicta

Pro Gradu Doctoratus Lugduni Batavor.

Publice ventilata

Ab ANTONIO LE DUC,

Conſtantinopolitano.

EDITIO NOVISSIMA.

GENEVÆ,

Sumptibus PERACHON & CRAMER.

M. DCCXXVII.

AD LECTOREM.

TALIS eſt Mentis noſtræ fragilitas (Peritiſſime Lector) ut, quæ vel oculis; vel experimento noſmetipſi non comprobavimus; de iis, ſeu jocoſe loquamur, ſeu impoſſibilia eſſe exiſtimemus. Methodum Inoculationis, ſeu Tranſplantationis Variolarum tot poſt annos Conſtantinopoli, Venetiis, & in Theſſaliâ feliciter in uſum traditam, nuncque in celeberrima Londinenſi Civitate affatim comprobatam, in omnium perſonarum, vel Illuſtris, vel genii vulgaris, non tam tentari gaviſi ſumus, quam proſequi ſtudemus. At cùm noſtri Cives, quibus Anglico ſermone primam editionem obtulimus, innumeris & adhuc continuis experimentis veram, ac evidentiſſimam habeant hujus veritatis ideam, nunc Latino Exterorum animos, & ut credant invitamus, & ut experiantur expoſcimus. Nec mirer, ſi aliqui, vel increduli, vel legum, motuum, ac mechanices corporis Humani omnino jejuni, arduam, & fere impoſſibilem hujuſmodi Inoculandi methodum exiſtimari acriter contendant; nec mirer, inquam, quandò tot poſt annos invaluit Imperitorum controverſia in Sanguinis Circulationem à Doctiſſimo ſemper, ac ſemper memorando D. Dr. Harvæo Naturæ, ac Medicinæ vero Indagatore, Vindicatore, inventam; omnium tamen variæ & argutiæ nugatoriæ tandem ſubactæ confitentur ab inconcuſſa ejuſdem digniſſimi Harvæi veritate quam ipſis oculis videt, ac agnoſcit præſens Ævum, agnoſcetque futurum. Quanti & Docti, & Indocti contra Corticis Peruviani adminiſtrationem non proclamabant, quando primò in Europam introductus fuit? quamplurimi adverſus ejus uſum turpiter lo-

quebantur, alii verbis, ſcriptis alii: At mirabili hujus Corticis *virtute temporis decurſu calculata, ac evidentiſſimis effectibus accurate examinata, ut remedium hoc in tempore aliis præcellens, colitur in Arte Medica. Quid mali Veteres MERCURIO non imputabant? Etenim potior illorum pars MERCURIUM ut ſimpliciter venenum indigitabant, ac ab Arte Medica, hac de cauſa, omnino rejiciendum eſſe fortiter aſſerebant. At hoc noſtro ſæculo, quem in Medicinu vel leviter initiatum proferre pigebit? totam Artis Medicæ poteſtatem in variis Herculeis avellendis morbis, ac radicitus ſtirpandis fruſtra laboraturam, ni MERCURIO veluti Galea, Lorica, & Telo roborata incederet. Quæ de iis dicta ſunt, de pluribus aliis dicendis ſupponimus, quæ & experimento, & demonſtratione cum in Theoria, tum in Praxi Medicinam adaugent. Hanc certe Inoculandi methodum Reipublicæ non minoris emolumenti, ut aliter amplectaris ſpero & ſatis mihi erit gloriæ, ſatis gaudii, ſi (quicquid dicant Medicaſtri) Viri Doctores & Naturam indagandi amatores, experiantur, videant ſuis ipſis oculis & certitudinem, & hujus Methodi ſecuritatem, ut eam omnibus in Regionibus introducant, ac unum Arti Medicæ non inferius adjutorium ſuppeditent.*

DISSER-

DISSERTATIO
IN
INOCULATIONIS,
SEU
TRANSPLANTATIONIS
VARIOLARUM METHODUM.

CURA Salutis, & Pulchritudinis omnium, præcipuè Mulierum, (utpote elegantius curationis objectum) ſemper fuit ſtimulus Medicis, ut excogitarent methodos utramque præſervandi à Morborum viribus, ipſas deſtruentium: at nihilo magis patet, quàm in VARIOLIS. Conamina varia Medicorum etſi ſæpiſſime proficua ſint in hunc Morbum, attamen hucuſque in omnes prævalet. Neceſſe eſt ergo ut refugiant ad aliud, ſcilicet INOCULANDI, ſeu TRANSPLANTANDI VARIOLAS methodum, aliis in regionibus multo in uſu habitam, hac verò minus, vel nomine notam.

CAPUT. I.

De Variolarum Hiſtoria, Cauſa, Effectu & Origine.

UT magis pateat hujus diſcrimen, omnium aliarum methodorum peſſimus ſucceſſus, & ut fructus *Inoculationis* meliori in Lumine appareat; *primò*, brevem Variolarum hiſtoriam, varias conſequentias huic attendentes, variis Autoribus *Arabicis*, & *Anglicis*, præcipuè Dr. SYDENHAMIO, & aliis extractam; *Secundò*, varias methodos nunc in uſu traditas; &,

tertiò, modum *Inoculandi* ſeu *Tranſplantandi*, ut & cauſas morbi, & hujus depurationis, utilem infallibilemque ſucceſſum hanc ſequentem breviter exponam.

Variolæ ſive ſunt *Epidemicæ*, pendentes à particulari conſtitutione aeris communiter, vel generaliter incipientes, tali tempore ad illos homines, qui antea ſimili morbo non corripiebantur; vel *Contagioſæ*, communicatæ ab effluviis morbificis, quæ ab alio eodem morbo affecto oriuntur, & aliis intra ſphæram ſuæ activitatis communicantur, quorum Corpora ſuſceptibilia ſunt illorum impreſſionis, & virium. Invadunt in omnibus anni tempeſtatibus ſpecialiter tamen in *Vere*, & *Æſtate*. In *Autumno* melioris ſunt conditionis, præſertim in illius declinatione, ſed quo citius apparent in *Hyeme*, eo malignioris naturæ ſunt. Præcipuè invadunt *Infantes*, & duplici differunt ſpecie, *Diſtincta* nempe, & *Confluente*; poſteriores pejoris ſunt conditionis, majoremque habent Symptomatum varietatem in prioribus non inventam. Curſus hujuſmodi Morbi in unaquaque ſpecie adimpletur *quadruplici* periodo, *viz. Invaſione*, *Eruptione*, *Maturatione*, & *Exſiccatione*; omnes tamen citius pertranſeunt *Diſtinctæ*, quam *Confluentes*.

Illis invadentibus, Ægrotus immediatè ſentit Horrorem; deinde Febrem *acutam* albida cum lingua, ſiti, nauſea, gravedine, & capitis, & oculorum; Humor *acris* irritat naſum, unde *frequenter* ſternutat, pruriunt, & humore madent oculi; palpebrę tument, vomit *frequenter*, tuſſit abſque *expectoratione*, aſthmate tenetur; dolores *prægmagnos* in capite habet, dorſo, lumbis, & in ſcrobiculo cordis; Pulſus eſt celer, & magnus, rubra Facies, urina aliquando ut in ſalute, attamen *frequenter* turbida, & cruda, Sanguis *extravaſatus* pleuriticus eſt. Motus *convulſivi* in Infantibus immediate prçcedunt *Eruptioni*, niſi à *dentitione* oriantur. *Diſtinctis* affecti *frequenter* ſudant, quod ſymptoma *familiare* eſt huic ſpeciei; in *Confluentibus* præcedit Diarrhœa, attamen *raro* apparet in *Diſtinctis*. Omnia hæc augentur ab *Invaſione*, uſque ad *Eruptionem*, at non *æquis* gradibus his in variis ſpeciebus. In *Diſtinctis* enim mitioris ſunt naturæ; in *Confluentibus* verò Febris, Anxietas & Vomitus *vehementes* ſunt, & communiter *duobus* vel *tribus* diebus poſt Eruptionem permanent.

In *Diſtinctis* erumpunt communiter *quarto* poſt Invaſionem die, & raro ſerius; *Confluentes* verò *tertio*, ſæpius citius, raro autem, aut nunquam *quarto*, niſi illis moræ ſint *dolores* violenti, & alia Symptomata acerba ægrotum excruciantia. In *Diſtinctis* Puſtulæ *variis* in Locis apparent, præcipue in Facie, Collo, & Thorace, & gradatim *toto* Corpore, quæ quotidiè *altiores* & *majores* fiunt. *Primum* rubræ, *poſtea* cryſtallinæ, & in *ſummitate* fulvæ apparent uſque ad *Maturationis* tempus. Hiſce Cutis, & Caro *contigua* dolore inflammantur, ac tument. Palpebræ adeo *tumidæ* fiunt, ut occludantur, & inde Ægrotus viſu captus ſit, quod comuniter *octavo* in die contingit, qui dies hac in ſpecie *præcipue* notandus eſt. Hoc poſt tempus ſecundum Puſtularum *Numerum*, manus digiti & aliç partes

inflam-

inflammatione, & *tumore* occupantur, quæ in *undecimo* decreſcunt, hoc enim in tempore *Diſtinctæ* maturatæ ſunt. Deinde gradatim *exſiccantur* uſque ad *decimum quartum*, vel *decimum quintum*, in quibus omnes, illis exceptis, quę in *Manibus*, cadunt. Poſt Puſtulas *Squammæ* oriuntur, quæ quandoque, aut rariſſimè *foveas* relinquunt.

Confluentes erumpentes quandoque apparent *Eryſipelatis* ad inſtar, & quandoque *Morbillorum*. In hiſce Puſtulæ non adeo *altæ* ut in *Diſtinctis* ſunt. In Facie & Trunco *minores* exſiſtunt, at quo *propiùs* appropinquant ad extremitates eo *majores* fiunt: In Facie in ſe coëunt, adeo ut appareat quaſi *veſica* rubra vellata, *Octavo* die tranſacto Cutis, quæ antea *levis*, gradatim *aſperior* fit, & Puſtulæ multò magis *fuſcæ* uſque ad *Maturationem*: Hoc ab tempore *exſiccantur* & *cadunt*; quod fit reſpectu temporis ſecundum variolarum *vehementiam*; nam ubi *acerbiores* fuere, Facies *non* liberatur, niſi *vigeſimus tertius*, vel *quartus* præterierit. Puſtulis *decidentibus* Squammæ oriuntur, quæ adeò *corroſivæ* ſunt, ut Foveæ *profundæ*, Cicatrices, & etiam Cutis *contractiones* inde oriantur.

In *Utriſque* Febris *maxima* eſt ab Invaſione, poſt Eruptionem gradatim *decreſcit* uſque ad Maturationem, & tunc omnino *nihil* eſt. At in Exſiccatione *nova* oritur Febris ſpeciatim in *Confluentibus*. In *Diſtinctis* ſymptomata Ægrotnm *excruciantia* in Invaſione immediatè *poſt* Eruptionem ceſſant, at in *Confluentibus* etſi mitiora, attamen *pluribus* diebus affligunt. In *Curſu* hujus morbi, Puſtulis *Confluentium* exſiccatis, *Salivatio* in Adultis, & *Diarrhœa* in Infantibus oritur, *Prior* ſemper Comes eſt hujus morbi, at *Poſterior* non adeo frequens.

Symptomata *acerbiſſima* hujus morbi maximè ſunt: Si *Octavo* in die in *Diſtinctis* Tumor & Rubor Faciei ut ut & Manuum; Sudor quoque, qui *continuo* evacuabatur, *ſubito* evaneſcant, ſi ab hiſce delirio capiatur, Anxietate, & Micturitione; *hæc enim immediatæ ſunt mortis ſigna.* Si in *Confluentibus* Salivatio in *undecimo* ullo ſine reditu evaneſcat, & ſine tumoribus in Facie, vel *incipiente* tumore in Manibus: Si humor, qui per Salivationem evacuari debet, fiat adeò *viſcidus*, ut *detentus* ſuſcitet metum Suffocationis, Aſthma, & Difficilem Deglutitionem, *hiſce enim Ægrotus à vivis tollitur.*

Si in *Utriſque* Febris ſit *violenta* per *totum* morbum, ſi Aſthma ſit, Phreneſis, vel Coma; ſi ſint Maculæ *purpureæ*, *lividæ*, vel *nigræ* ſeu in *cacumine*, ſeu *intra* Puſtulas, & ſi hæ *eruptæ* immediatè evaneſcant; Si Materia in Puſtulis contenta ſit *gangrænoſa*, & ſi Gangræna, vel Sphacelus in partibus oriatur. Si ſit Hæmorrhagia, Fluxus *ſubitus* & *immoderatus* Menſium; Hæmoptoſes, Urina ſanguinea, Micturitio, vel Urinæ ſuppreſſio in *Juvenibus* Si Puſtulæ *ſubito* flacceſcant & ſi Diarrhœa in *Adultis* oriatur.

Regulæ *judicandi* ſunt hæ: Morbus ipſe non eſt *malignus*, niſi malum ſit regimen, & communiter terminatur in *ſalutem*, at quandoque in *Mortem* vel *alium* morbum. In *Diſtinctis* Dies *octavus*; & in *Confluentibus undeci-*

mus

mus præcipuè notandi, nam ſecundum naturam *ſymptomatum* hiſce in diebus orientium tale ſit judicium vel in *Vitam* vel in *Mortem* Ægroti: *Species* & *Malignitas* morbi deſumenda à Puſtulis in *Facie*. Si in *Invaſione* Symptomata ſint *violenta*, timeamus alias Morbi Periodos *violentas* fore, & vice verſa. Plerumque quo *tardior* eſt Eruptio, eô *mitior* erit Morbus. Quo pauciores, molliores, rotundiores, acutiores in *ſummitate* diſtinctiores, majores, albidiores, & in *Maturatione* fulviores, ut & quo remotiores Puſtulæ ſunt à *facie*, tanto *melior* erit eventus. Quo plures ſunt, præcipue in *Facie*, minores, acutiores, & magis *ichoroſa* Materia ſit in illis contenta, quo magis coëant, quo fuſciores, & nigriores ſunt, & quo citius erumpunt, tanto *maligniores*. Quo calidiora, rubriora, tumidiora, *interſtitia* inter Puſtulas tempore Maturationis, tanto *major* erit *Vitæ* Spectatio; at quo pallidiores, fuſciores, & flaccidiores ſunt, tanto *minor*; Hiſce enim *Angina*, vel *Peripneumonia* adoritur. Morbus hic *mitioris* eſt indolis in *mulieribus*, *infantibus*, & in his, qui molli, phlegmatica, & laxa *Corporis* diſpoſitione prædití ſunt, quam in *Senibus*, & *laboribus* aſſuetis. Si *externa* Superficies ſolummodo laborat, *minoris* eſt diſcriminis; at ſi Fauces, Gula, Ventriculus, Inteſtina & cætera viſcera occupantur, tanto *majoris*.

Morbi, & *Effecta* ab hoc Morbo producta, ac ab ipſo *relicta* hujuſmodi ſunt, *viz.* Foveæ, Contractiones cutis, Cicatrices, & hujuſmodi deformitates Faciei, Perlæ, Oculi humidi, ut & Inflammationes, viſus obtuſus, & ſæpiſſime Cæcitas. Motus Convulſivi, Epileptici, Apoplectici, Tumores, Abſceſſus in variis Corporis partibus; *Aſthma*, *Pleuritis*, *Peripneumonia*, *Pthiſis*, vel *Cachexia*, quorum ope Ægrotus *miſerrime* vivit.

Si inquiramus *Originem* hujus morbi, nobis evidentiſſime patet eſſe *novum*; nulla enim traditur illius Deſcriptio à *Veteribus*, quod mihi re demonſtrari videtur. Non enim ſupponendum eſt, illos, tam diligentes Morborum Obſervatores, hunc omiſiſſe, qui inter alios *tanti* nominis eſt. Evidentiſſimum etiam eſt, quod nunc temporis pluribus in Terræ Locis adhuc eſt nè vel *nomine* notus; & quod *Indi Occidentales* primùm illum cenſuêre à contagio ab *Hiſpanis* ſuſcepto, quo illo tempore [Regimine ignoto] præcipua illorum pars occubuit. *Arabes* primi fuere, qui nobis hujus Morbi *rationem* tradidêre, quorum Obſervationes & circa Hiſtoriam, Cauſam, & medendi Methodum adeo *accurate* exiſtant, ut *hodierni* Autores *quam minimum* huic addiderint. Quicunque de hujus veritate dubitat, perlegat *Meſuen*, *Raſen*, & *Avicennam*, & imediatè victus erit. Non me latet, *Zacutum Luſitanum* laborem impendiſſe huic opponere; at loca citata ex *Hippocrate*, *Galeno*, & *Celſo*, ne vel minimum valent, ideoque *refutatione* particulari indigna mihi videntur. Conſulat quiſquis velit *Quæſt.* II. *de Medicor. Princip. Hiſt. Lib.* 2.

CAPUT

CAPUT II.

De Variolarum Curandarum Methodo Varia.

NUnc procedimus *Curandi* Methodos examinare; harum quædam ſunt *Generales*, aliæ verò *Particulares* in uſum vocatæ ad quædam Symptomata debellandum. Generalium *quatuor* ſunt, quarum *duæ* noſcuntur nomine *Frigidi*, & *Calidi Regiminis*: Prior *laudatur*, ac in uſum adhibetur à *Doctore Sydenham*, ſæpe probatur *eventu*, & quampluribus *rationibus* ſtabilitur. Poſterior amplectitur ab omnibus *Nutricibus*, & *Vetulis*, laudatur quoque à *Doctore Morton*, ac *Liſter*, & pluribus Medicis *peritis*, qui tradunt conſultiſſimum eſſe ſimili *ſemper* uti Methodo ad *propellendas variolas* è corde, *ut Vetulæ dicunt*; vel ſecundum Medicos ad expellendas *morbificas*, & *malignas* ab *Internis* particulas ad partes *externas*. Etſi Regimina hæc *diverſa* ſibi invicem *contraria* videantur, attamen eventus *bonus* ab utriſque ſæpiſſimè oritur, quandocumque debita *circumſtantiata*, & Perito *regulata* ſunt; Eventus etiam ęquè *malus* ab utriſque exoritur, quo primum ab *Imperito* adhibeantur. At revera fatendum mihi eſt imprudentiam in *Calido* Regimine multo *magis* eſſe fatalem, quam in *Frigido*: Prius *mulcendo* Sanguinis fervorem, & Vaſculorum tentionem *relaxando* quamplurimum prodeſt, ut morbifica Materia *expelli* poſſit, faciatque, ut ne appareant *plura* Symptomata, quæ aliàs orirentur, & idcirco quam maximè appoſitum eſt in *acuta* & *continua* Febre; Poſterius, quod in electione *Diaphoreticorum* conſiſtit, non *minoris* eſt utilitatis, quandocumque ſanguinis motus *tardior* eſt, Spiritus *languidiores*, vaſcula *minus* elaſtica, & cùm, *vel negligentia*, vel *indebito* uſu Regiminis *Frigidi*, morbifica Materia *non* expellitur, unde *dira* Symptomata ſubitò pullulant, quæ niſi ſtatim Perito *reſtricta* ſunt, Ægroti *Vita Morte* commutatur.

Methodus *tertia* generalis illa eſt, quę Dr. *Boerhaave* proponit; hic *variolas* conſiderans ut *acutam*, & *continuam* febrem, cujus Puſtulæ ſolummodo materię *morbificæ* Evacuatio *Critica* ſunt, judicat *non* neceſſarium eſſe exſpectare *varias* morbi periodos; ſed *prima* in Invaſione *proprias* evacuationes, ut *Venæ-ſectionem*, *Vomitoria*, ut & *Antiphlogiſtica* immediate præſcribit. At *tanti* Viri veniâ licet mihi huic Sententiæ *contradicere*, ni enim quam maximè fallor, *ſiniſtra* Praxis eſt, quatenus variis Periculis Ægrotum exponit; *Primò*, quia ſubitus, & contrarius *Motus*, qui omnino contrariatur *Naturæ* directioni & indoli morbi, datur *fluidis*; quæ Methodus communiter obſervatur *pernicioſa* eſſe corpori humano, ac ſemper *prohibita* ab Artis Medicæ *Peritis*: Cùm enim Medici *Naturæ* ſint Adjutores, illorum eſt *juvare*, & non *opponere* illius operationibus, niſi inveniant illas, vel in *exitium*, vel Corporis *malas diſpoſitiones* tendentes. *Secundò*, quia hac Methodo reddit

Ægrotum hujus Morbi *viribus* ſæpius obnoxium. Cùm enim ſit, ut jam jam demonſtrabitur, Latex *Semineum* materiæ *Varioloſæ* & in *ſolidis*, & in corporis *Fluidis*; cùmque impoſſibile ſit *Separationem*, & *Evacuationem* eſſe horum *ſemineum* ab hac Methodo, omnino ſequitur, illius *Ægrotum* obnoxium eſſe eidem Morbo, quandocumque Aeris conſtitutio *particularis*, in qua *Variolæ* ſunt Epidemicæ, prævalet, vel quandocumque *Ægrotus* eſt intra ſphęram activitatis *Effluviorum contagioſorum*, quæ à *Corpore* ſimili Morbo infecto oriuntur: Nam ſupponens *eandem* cauſam agentem; *eandem* vim, cum qua agit, & *eandem* diſpoſitionem Corporis in quod *actio* eſt, neceſſario ſequitur, *eundem* effectum ſemper producendum fore.

Quarta & ultimà Methodus generalis eſt illud *Regimen Oleoſum* inventum, laudatum, ac defenſum à doctiſſimo Dr. *Woodward Greshamienſis* Collegii Profeſſore. *Summa* hujus doctrinæ eſt; Morbum hunc *Originem* trahere è *Salibus Bilioſis*, & horum *ſedem* in *Stomacho* eſſe, quocirca Vomitoria, Enemataque præſcribit ad *evacuandum* portionem particularum ſalinarum, ut & prælargos hauſtus *oleoſos* ad diluendum, & refrenandum *Salium* reliquias. Tanto in *publicum* nuper tradito hac de *Hypotheſi*, non mihi neceſſarium videtur operam impendere hac de re, & idcirco *Lectorem* mitto ad varias chartulas de hac Sententia ſcriptas.

§. Methodi *particulares* ad Ægrotum *Confluentibus* ſuccumbentem propoſitę; nempe cùm *Salivatio* evanuit, *Tumor* Faciei decrevit, cùmque nova *Febris* orta ſit in *Exſiccatione*, ſunt, quæ ſequuntnr; videlicet. *Prima*, *Mercurialis Ptyaliſmus*, propoſitus, laudatus, & in uſum habitus à doctiſſimo, ingenioſiſſimoque Dr. *Pittcairne*. Methodum hanc quam *utiliſſimam* eſſe, certiſſimè conſtat, propterea quòd ipſe eſt *modus* ipſius Naturæ, & etiam propterea quod *Evacuatio* magna oritur ex illa, & denique propterea quod *Tumor* Faciei iterum elevatur, & continuatur ad *debitum* tempus, cujus *fructus* ex hujus Morbi Hiſtoria facillimè patent; Attamen hæc *talis* eſt Methodus, quæ tantum à *Peritis* hujus Artis in uſum revocanda, nunquam verò ab *Imperitis*, *Agyrtis*, & *Empyricis*; ſi enim omnes *circumſtantiæ* non ęquè ſint obſervatæ, eſt tamquam *Enſis* in manu Inſani, *Mortem*, & *immediatum* Exitium ſecum ferens. *Secunda*, eſt Methodus *Purgandi* in uſum tradita, ac defenſa à Celeberimo D. *Friend*, Dr. *Mead*, & aliis; ſed *ſtrenue* propugnata Doctori *Woodward*. Cùm *Praxis* hæc jam jam ſit adeo accurate examinata; non mihi neceſſarium videtur *morari* hac in re, ſed breviter dicam: *Primò* hujuſmodi Methodum *eandem* eſſe cum priori; *Secundò* tales Methodos majori laude eſſe dignas, quàm ſtupida *Reſignatio*, & integra *Deſperatio*; & *denique*, varios eſſe *caſus* quam fortiſſimè probantes, hanc Methodum, & hanc *ſolam*, multis aliis *fruſtra* adhibitis *proficuam* fuiſſe; quocirca *contra* ſimilem Methodum, quæ *factis* ipſis adeo ſuſtentata eſt, non poſſe dari Argumentum *firmum*. Alia Conamina, cùm *vilioris* ſint notæ, non merentur *particularem* Obſervationem, qua de cauſa huic Parti *finem* imponam ſequenti *Aphoriſmo*, nempe: *Omnes externas applicationes ad Faciem præſervandam à Foveis, Cicatricibus, & Contractionibus Cutis communiter eſſe cauſam*; quare hæc omnia adeo ſint funeſta.

CAP.

CAPUT III.

De Hiſtoria & Methodo Inoculationis ſeu Tranſplantationis Variolarum.

NUnc jam mihi incumbit proponere Methodum *Inoculationis*, ſeu *Tranſplantationis*, ut & *hujus Morbi Cauſas.* Cùm in Regionibus *Orientalibus*, & aliis expoſitis influentiis Solis, *Variolæ* communiter *Epidemicæ*, & quam maximè *malignæ* exſtitere, adeo, ut quamplurimi quotidie devorarentur, fecere, ut omnes & *Docti*, & *Ignari* in uſum vocarent *Varias* Methodos, quibus *melius*, & *celerius* evincerent illarum *fatales* vires. Utrum verò caſu, deductione rationis, aut experimento Methodum *Inoculandi Variolas* invenerint, incertum eſt. Hiſtoria *Primum Inoculationis* Autorem non ita tradit, ut *certi* illius ſimus; attamen, ne ſit *defectus*, non deſunt multi, qui laudem *ſibi* arrogant. Illam primò à *Plebe* proceſſiſſe mihi indubium videtur, propterea quod in mundum introducta fuit abſque *Doctorum* laude, multa & *Doctorum* cum oppoſitione. Variis in *Græciæ* partibus inter *Vulgus* in uſum habita fuit, & gradatim *prævaluit*, uſque dum in *Theſſaliam*, & partes continguas *libenter* recepta fuit. *Turci*, & alii *Indocti*, & *Barbari* primò in illam declamabant, at nunc temporis conſcii proſperi Eventus *avidè* ipſam amplectuntur, & æque *illam*, ac alii collaudare ſtudent. *Itali* non ignari *hujus* Methodi, ac *Felicitatum* inde provenientium conſtanter tempore in *Epidemico* Operatorem convocant, quo præcavent *numerum* quam maximum caſuum *violentorum*, qui alias proſequerentur: & ut propriùs rem attingam, certus ſum, quemdam *Londinenſis* Civitatis Incolam curaſſe, *operationem* fieri in *duos* Liberorum ſuorum *Hyeme* ultimò prȩterita, ac *Eventum* exſpectationibus reſpondiſſe.

Methodus *Operationis*, ut *Theſſaliæ*, *Conſtantinopoli*, & *Venetiis* adhibetur, hæc eſt: *Incipiente* Hyeme, vel Vere, cùm Variolæ *Epidemicæ* ſint, ſubjectum *proprium* eligitur, de quo Materia *varioloſa* extrahenda eſt, & illud communiter *Puer* eſt duodecim, vel *quatuordecim* annos natus laborans *Variolis* vel *Contagio*, vel Aeris diſpoſitione *Epidemica* ortis, & etiam *Diſtincti* generis. Quædam *Puſtulæ* in Lacertis, Cruribus, & Femore aperiuntur *decimo ſecundo*; vel *decimo tertio* Die ab *Invaſione*, quo tempore *Variolæ maturæ* fuerint. *Pus* exprimitur in vaſculum Aqua cum *Calida* bene mundatum, operitur, & *Calidum* ſervatnr in ſinu *Portantis* uſquedum in *Perſonam* in quam Operatio fiet, vehatur. Corpore *bene* præparato cura Medici *Periti* ſecundum *Conſtitutionem* & Morbi *Tranſplantandi* Indolem, in *Camera* ſua ſe occludit: quæ hoc tempore debet temperamento *juſto* eſſe inter *calidum*, & *frigidum*, ubi Operationem exſpectat. Poſteaquàm

quam omnia hæc *debitè* ſint regulata ; Operator, *oblique*, vel *tranſversè* partes *Muſculares*, præcipue Lacertos, Crura, & Femora Inſtrumento *acuto* pungit uſque dum *Sanguis* manat, poſtea Cuticulam partibus ab *inferioribus* ſeparat, hæc in vulnera *parum* puris, hucuſque *tepidè* ſervati, Operator inſtillat, & *recte* miſcet cum *Sanguine* auxilio Inſtrumenti *acuti*, & immediate tegit vulnera *dimidia* parte operculi *Juglandis*, vel tali *concavo* vaſe, & affigit in partes ope Faſciarum *duodecim* vel *quatuordecim* horis, ne veſtes, vel tale quid, *Pus* à partibus vulneratis abſtergerent ; priuſquam recte *Sanguini* immiſcetur.

Sunt, qui Frontem, Genas, Metacarpum, & Metatarſum pungunt: hæ verò partes *ſenſibiles* cùm ſint, & conſequenter quam maximè *inflammationibus* obnoxiæ, non adeo *eligibiles* ſunt, ut partes *muſculares*. *Pauci* ſunt, vel *nulli*, qui *Pure* utantur *extracto* de illis, in quos Operatio *Tranſplantationis* facta fuit, hoc verò cùm *mitioris* ſit Indolis (ut mihi videtur) quam *appoſitiſſimum* eſſet in ſimilem uſum. *Unum* tantum vulnus quandoque infligunt, & in hoc Guttam *unam*, vel *alteram* inſtillant, & hac Operatione *Variolæ* quam ſæpiſſimè exortæ fuere æquè, ac ſi *plura* inflicta fuiſſent: Et obſervatione patefactum fuit, *omnes*, paucis demptis, in quos Operatio facta fuit, *variolis* laboraſſe in Tempeſtate *Epidemica*: At *illos*, qui *ſemel variolis* affecti fuere ope *Inoculationis*, *nullo alio* tempore talem Morbum paſſos fuere.

Regimen præſcriptum ; *Tranſplantationis* Operatione *finita*, hoc eſt: Ægrotus continetur *camera*, & *lectulo*. *Diata* per totum Morbum præſcribitur ſecundum *Indolem Variolarum*, *Temperamentum*, *Conſtitutionem*, & *alias* Ægroti Circumſtantias. Præſcriptum eſt, ut à *Vino*, & aliis Inflammationem in *Sanguine* inducentibus, non modo *durante* Morbo, ſed *multo poſt* etiam abſtineat ; *Conſtantinopoli*, & *Venetiis* religiosè ſe abſtinent ab uſu *Carnis* & *juſculorum* viginti quinque, vel triginta diebus. *Quidam*, qui pertinaces fuere, & has Regulas neglexere, ſibi variis *voluptatibus*, indulgentes, expoſiti variis *periculoſis* Symptomatibus, pretium ſtultitiæ ſuæ tulere, *viz*: *Violentas* Hæmorrhagias, *Difficilem* Reſpirationem, Phreneſin, Deliria, Peripneumonias, Strangurias, Urinam *Sanguineam*, Fluxus *Catameniorum*, Diarrhœas, Dyſenterias, & alia hujuſmodi ; omniaque *irregulari* Regimine, non ab *indole* Morbi provenere.

Operatione *rectè* peracta proprio in loco, *ſcilicet*, in partibus quibuſdam *muſcularibus* ; Morbi *Decurſus* hoc modo fit: *Invaſione*, *prima* Symptomata *Variolarum* in Hiſtoria memorata (hac in periodo morbi occurrentia) *pauca* fuere, & adeo *mitia*, ut Ægrotus vix ſentiret ſe *male* habere ; Nauſea enim, Anxietas, & Dolores lumbos, latera, dorſum, & caput invadentes né vel minimum affligebant, niſi Tempeſtas, vel Conſtitutio *epidemica* Variolas *maligniores* reddidiſſet, vel ni Conſtitutio, Temperamentum, vel *malus* Corporis habitus ſymptomata *malignioris* Naturæ fecere. Quamvis verò hiſce in caſibus multo *ſæviora* fuere, quam communiter, attamen multis gradibus cedebant illis, quæ in aliis apparuere laborantibus

borantibus *communi* Contagio eodem ipſo tempore. Secundùm *Indolem* Symptomatum *prima* in morbi Periodo, talis fuit *Genius* totum per morbi decurſum, qui ortus Methodo *Inoculandi* ſemper percurrit *minus* temporis, quàm quando modo *communi* apparebat. *Conſtantinopoli* Eruptio communiter fit *ſeptimo* in Die, at rariſſimè in *primo*. Attamen hac in Periodo æquè ac in priore *magna* datur differentia; nam ſecundum Tempeſtatis conſtitutionem *epidemicam*, & Ægroti Temperamentum, *citiùs*, vel *ſerius* apparent. Partes *conſtanter* affectæ ſunt loca, in quibus *Vulnera* facta fuere, & *Pus* guttatim infuſum; in his enim *Puſtulæ* aliquando oriuntur, quæ *maturatæ* Materiam *ſanioſam*, & *non* purulentam continent, ut accidit in aliis *communiter* invadentibus; quandoque etiam *Apoſtemata* citiſſimè ad *Suppurationem* tendentia; numerus *Puſtularum* in Operationem conſequentium ſunt *perpaucæ*, raro, aut nunquam *centum* ſuperantes, & ipſæ ſemper *Diſtincti* generis. Interdum accidit, ut ſolummodo obſerventur in locis ubi *Inciſio* facta fuit, unde eveniebat *Faciem* non omnino affectam fuiſſe, niſi illa ab *Operatore* eligebatur.

Maturatione tranſacta *exſiccantur* in *minimo* temporis ſpatio; & hunc particularem fructum habent ſibi comitem, ut poſt *decidentiam* Squammarum ſuccedentium non relinquantur *Foveæ*, vel *Cicatrices*, & alia hujuſmodi communiter ab hoc Morbo orientia: Nullus enim inventus eſt, qui tali *Deformitate* laborabat, in quem *Operatio* peracta fuit. Nec variis *miſeris* Morbis alios ſubſequentibus poſt Morbi *decurſum* hi Ægroti corripiuntur, ſcilicet, *Cæcitate*, *Capitis defectibus*, *Cachexia*, & aliis jam jam memoratis. Præterea, alia eſt Utilitas hinc proveniens, *viz.* Eventus *bonus* ſemper *Operationem* conſequens, nam *prima* ab Introductione hujus Methodi *hucuſque* ad tempus non memoria traditur, ullum hoc Morbo *mortuum* occubuiſſe. Nulla enim fuit Aeris Conſtitutio, Tempeſtas anni, Temperamentum, Ætas, vel Sexus *Ægroti*, in quo *Variolæ Inoculatæ exitioſæ* fuere. Hæc, ni maximè fallor, (cùm veriſſimæ ſint) argumentum *validum* ab omnibus, præcipuè *Fœminis*, haberi queunt, ut quammaximè nitantur hoc Regno *Inoculandi*, ſeu *Tranſplantandi* Methodum introducere, & *Medicis*, ut Amicos, & Familiares hujus ad *uſum* dirigant. Dubitat ſi quiſque, *Hiſtoriam* hanc & hujus *Methodi* innumeros, ac feliciſſimos Succeſſus conſulat, ſi velit, ut & *Tranſactiones Philoſophicas Regalis Societatis* Numero 339 & 347, unde illius veritas apparebit. Hæc quoque *eluceſcat* ab illorum verbis, qui *Operationem* videre, *Periodos* Morbi obſervavere, & talibus cum Ægrotis multo poſt morbi decurſum *conſortium* habuere, nec non illorum *Teſtimonio*, qui cum illis *verſati* fuere, inter quos (ne multus fiam) omnem adimplet fidem Illuſtriſſimus, Digniſſimuſque *Sereniſſimæ Majeſtatis Britannicæ* Prætor *Conſtantinopoli* reſidens, qui quidem, quia ipſis oculis *multoties* vidit, ac quotannis hujus Methodi *ſecuritatem*, ac *felicitatem* obſervavit; immediate, hic adventus, in *Nobiliorum* hujus Civitatis præſentia *duobus* & valde caris filiis ſuis *Operationem* mirabili cum *eventu* comprobavit.

At dum *hæc* ſcribebam Menſe *Julii* 1721. poſtquam *prima Editione* publicata erant, omnis *Medicorum Societas* Decantatiſſimi *Collegii Regalis Londinenſis* bonum publicum conſulens (innumeris experimentis confirmata *Tranſplantationis* Methodo in Palatiis *Principum*, in *Nobiliorum* domibus) propoſuit *Potentiſſimo Magnæ Britanniæ Regi*, quod Gentium *Vulgaritas* in Methodum adeo *Republicæ* proficuam *dubium* proferret, *Operationem* fieri æquum erat; *Authoritate Regia*, in Perſonis *patibulo* propter delicta dicatis, & *nunquam Variolis* antea affectis? quod permiſſum fuit à *Rege*, ac *quatuor* Hominibus, & *uni* Mulieri Mortem parcuit, ſolummodo ut eſſent *publici* Experimenti Objecta; Notandum, quod ex omnibus ſola *Mulier* jam antea *variolarum* Morbum paſſa fuerat. *Vigeſima octava Die Julii* anni citati, in omnibus *celebrata* fuit Operatio cum cunctis circumſtantiis ſupra notatis, & ex *voto* reſpondit; nam Homines repleti fuere *variolis* in Brachiis, Pectore, Facie, & toto Corpore, ſed tam Numero quam Figura ac Symptomatibus adeo *benigniores* aliis, *communiter* invadentibus, exſtitere, quod *Duo* vix *Febrem* ſenſere, quibus apparuerunt *ſeptimo* Die, aliis verò *duobus* citius apparuere cum aliquibus ſymptomatibu, multò tamen *mitioribus*, quam in Variolis *communibus*; ſolum enim *aliqualem* habuere Anxietatem, Dolores Lumborum *perminimos*, *nullum* verò Capitis Dolorem; At *Mulier*, ne vel *Variolarum* ſignum habuit, *paſſa* namque fuerat (ut dictum] antea hunc Morbum. Quibus, (præter aliis innumeris Experimentis) *publicis*, & Authoritate *Regia* factis, ſatis demonſtratum manet hujuſmodi curandi *Variolas* Methodi commodum, tum *Reipublicæ* noſtræ, cui *Anglico* ſermone *primam* Editionem dicavi, tum omnibus, *exteris* Regionibus, quibus hæc notitia *deeſt*, & ejus Hiſtoriam in hac *ſecunda* Editione *Latino* offero, ac ut proſequantur expoſco.

Nunc reſtat, ut procedamus ad rationem reddendam *Modi*, quo Morbus hic in Corpore *Humano* producitur, ut & cur *mitioris* ſit Naturæ, & Indolis per *Inoculationem* genitus, quam *communi* via; & hæc quam breviſſimè tradentur. Maxima eſt *Varietas* Opinionum de *cauſis* hujus Morbi inter *Autores*, Singulus quorum ſuam Argumentis pluribus defendere certat.

Willis contendit Labem *primam* communicatam fuiſſe *Fœtui* ope Sanguinis *Menſtrui*, & hujus Morbi *Semina*, inde contracta, depoſita eſſe in *Cerebrum*, & *Medullam Spinalem*, ac excitata quodam caſu *Infectionem* Spiritibus *primùm* dare, illorumque vi *Sanguinem* contaminari. Hæc verò Ratio adeo *inphiloſophica*, & tanto Viro *indigna* apparet, ut mirer illum *Ratiocinationis* vere Magiſtrum talia proponere poſſe. Cùm enim nihil eſt Argumenti offerendum ad probandam *Infectionem* primo communicari *ſolidis* Partibus, quando *Willis* ipſe *Labem* oriri de Fluido *Menſtruali* fatetur, ut & Cerebrum, & Spinalem *Medullam Seminum* horum præcipue *Sedem* eſſe, cùm partes hæ *origini*, vel *Canalibus*, unde Sanguis *nutritius* manat, *non* proximæ ſint: Concedendum eſt, Notionem hanc vere *imaginariam*, ſolummodò propoſitam fuiſſe ad rem explicandam, cujus *veram* notitiam non habebat. Deinde cùm Sanguis *Menſtruus* non quid ſecretum eſt de *Utero* ope *Fermenti*; cuju

jus *Chimaræ* impoſſibilitatem multa cum perſpicuitate jam demonſtravere Doctiſſimi *Bellinus*, *Borellus*, & *Pitcairne*; ejuſdem ſed vere *charracteris* reliqua cum Maſſa; nulla cum probabilitate *ſupponi* poteſt, Priorem *magis* eſſe in culpa Poſteriori. Iterum *Semina* ſi hæc in cerebro, & *Spinali* Medulla depoſita ſint, illa contineri, vel in *Subſtantia* Nervorum, vel in eorum *Cavitate*, ut ſupponamus, neceſſum eſt: Si in *Priore*, omnino ſequitur, illa, *particulari* ſua Figura, Soliditate, Gravitate, vel motu accidentali, *impreſſionem* quandam facere in has *ſenſibiles* parte; & conſequenter in cauſa eſſe cur Morbi *varii* orirentur; at horum nihil unquam apparet, niſi in ipſo *Invaſionis* momento: Si in *Poſteriore*, mihi videtur, *perpaucos* eſſe, qui arbitrentur, illorum Vim *tanti* eſſe, ut opponat Spirituum *Impulſui*, & (ut ipſe loquitur) illorum *Exploſioni*, ita ut non irruantur, vel detrudantur unà cum ills *citius* in *Sanguinem.* Denique, impoſſibile eſt, ſupponendo *Cerebrum*, & *Spinalem* Medullam horum Seminum *Sedes* eſſe, *Spiritus*, qui Naturæ ſunt adeo ſubtilis, *durare* tam diu ulla ſine *Infectione* ipſis ab *Seminibus* impreſſa, cùm *Origo* Priorum, & *Sedes* Poſteriorum quam maximè *contigua* ſint.

Liſter ſupponit, Morbum hunc *Originem* traxiſſe ex Animalis *venenoſi* demorſu, de qua labe *Contagium* propagari *Hæreditariè* de uno ad alterum; ad quod confirmandum varios proponit Caſus, in quibus, *Symptomata* illis, quæ in *Variolis* apparent, quam maximè *conſimilia* ſunt, qui putant, Morbum hunc omnino dependere à particulari *Aeris* Conſtitutione ſine *concurſu* ullius latentis *Seminei.* Hæc verò *Sententia*, ni quam maximè fallor, *non* majorem aliis *probabilitatem* habet. *Primo*, quia tunc *nunquam* apparerent, niſi cùm *Epidemicæ* ſint, quod communibus Obſervationibus refragatur. *Secundò*, quia tunc eandem Perſonam *ſæpius* invaderent, nempe, quandocumque *eadem* Conſtitutio Aeris prædominaretur, & hoc etiam æque contrarium eſt quotidianæ Experientiæ: rariſſimè enim evenit Eundem *bis* corripi hoc Morbo; & ſi unquam hoc accidit, in Cauſa eſt, vel *mala* Praxis, vel *particularis* Corporis diſpoſitio, qua *Naturæ* conamina intercipiebantur, & *Seminum Morbificorum* pars retenta fuit. *Denique*, vulgo ſentitur Luxuriam, & Diætam immoderatam *Europæarum Fœminarum* durante Fœtus geſtatione primò omnium *Seminum* ſtamina creaſſe in *Fluidis*, & in *Fœtus* partibus *Solidis*: Ubi dormiunt, & *ignavè* remanent uſque dum moventur, & in actionem revocantur, vel Corporis Diſpoſitione *naturali*, Temperamento *Aeris* particulari, vel *Effluviis* Contagioſis de *Infecto* orientibus, in Corpore *bene* prædiſpoſito *violenter* agentibus, Ut omnino verum fatear, agnoſcò me *non* noſſe Morbi hujus Cauſam *Procatarcticam*; cùm enim non *Ratio* detur temporis, in quo *primò* apparuit, & per conſequentiam Cauſarum tunc agentium *Remotarum*; omnium ſuper hac Materia *Deciſiones* mere ſunt Notiones, nullis *certis* Principiis nixæ, quæ omnino neceſſaria fiunt ad *Demonſtrationem* certam ſtabiliendam.

Nunc incipiendum eſt cauſam *immediatam* variolarum examinare: Et hæc omnibus Hodiernis ſtabilitur eſſe, *Fermentatio*, Motus *Inteſtinus*, vel

Ebulli-

Ebullitio Sanguinis proveniens è particularum *Heterogenearum* mixtura; unde fit, ut fiat Separatio, & Corporum *morbificorum* per Cutem *eliminatio.* Talis fuit etiam *Arabum* ſententia, ſcilicet, *Raſis*, *Meſues*, & *Avicennæ*, qui inter Medicos *primi* fuere *rationem* hujus Materiæ tradere conantes: Et adeo amplexa eſt *Modernis* ab Autoribus, ut non ſolum in *ſinum* recipiant, & laborent illam *illuſtrare*, ſed etiam fortiter contendunt ſe *primo* hujus rei Autores extitiſſe. At hac examinata facilè in opinionem venio, demonſtrari poſſe *impoſſibile* eſſe talem *Ebullitionem*, *Fermentationem*, vel Motum *Inteſtinum* in Sanguine *circulante* oriri poſſe. Cùm enim *ſecundum* Leges Naturæ, *Corpora omnia durant in illo ſtatu Quietis*, vel *Motus in Directione data*, *niſi vi ſuperiore alteretur*; & cùm Motus ſemper ſit *proportionalis* vi Motrici datæ, omnino neceſſarium eſt Activitatem, Vim, & Poteſtatem *Effluviorum*, in Maſſam Sanguinis agentium, multo *ſuperiorem* eſſe vi Cordis Projectili, Vaſorum poteſtate *contractili*, Gravitate, & Athmoſphæræ *Pulmones diſtendentis*, Diaphragma, Muſculos & Intercoſtales, & Abdominales *contrahentis*; ſed cùm Poteſtas vel horum unius adeo *magna* ſit, ut Eximii *Bellinus*, *Borellus* & *Pitcairne* demonſtravere, *contrarium* rationi videtur ſupponere, harum ſubtilium Particularum *vim* Momenti eſſe tanti, ut ſuperare poſſit *Impulſum* datum, & eodem tempore Motum à directione communi *diverſum* introducere. Cùm enim Poteſtas omnis ſit in Ratione *compoſita* Particularum Solidarum in *Corpore* Impellente contentarum, & *Velocitatis*, cum qua movetur; æquæ *rationi* patet, ac Tres Angulos Trianguli Rectilinei æquales eſſe duobus Rectis Angulis, Summam poſteriorum non eſſe ad Summam priorum, ut Unum ad Quinque Millia: Omnes namque *Qualitates*, propagatæ de *Centro*, rectis lineis decreſcunt in *Duplicata* Ratione auctæ Diſtantiæ ab *eodem* Centro; unde quam maximè ſequitur, Doctrinam *Fermentationis*, *Ebullitionis*, vel *Inteſtini* Motus Sanguine *Circulante* neceſſario in *Humum* cadere.

Cùm ergo demonſtratum ſit *Fermentationem*, vel Motum *inteſtinum* de mixtura *Heterogenearum* particularum ortum ab *Arabibus* propoſitum, ut & *Hodiernis* amplexum, *Rationi* contrarium eſſe & *Naturæ* Legibus; *alia* cauſa invenienda eſt, quæ *utriuſque* conſentanea videtur: Cùm enim Subjectum *Patiens*, & Cauſa *Agens* Corpora ſint, neceſſe eſt ut obnoxia fiant *iiſdem* ipſis Legibus, quibus omnia *alia* Corpora ſubjecta ſunt. Nunc, quando omnis Poteſtas *Corporum*, omnium in ſe invicem agentium, eſt in *compoſita* Ratione Quantitatis Materiæ, *particularis* Figuræ, qua conſtant, & variorum Graduum *Velocitatis*, cum qua moventur: Et cùm *nullas* habeamus Methodos ad hæc, vel horum *unum* certè determinandum; conſtat, nullum Argumentum depromi poſſe *à Priori*, ut communiter dicitur, ſed *à Poſteriori*, vel variis Effectis deſumendum eſſe.

Materiam *Morbificam*, in Sanguinis Maſſam receptam, conſtare Vitali *attractiva*, ut capax ſit *alterationem* in illius *Craſi* producendi, ut & varias *combinationes* irregulares *Globulorum*, è quibus componitur, adeo, ut Diametra ita augeantur, ut inepta ſint ad tranſeundum per *Vaſa* Partium

tium extremarum *Capillaria*, qua de cauſa *Motus* retardatur, & *Curſus* in ipſis obſtruitur, mihi evidens videtur per *Frigiditatem*, *Horrorem*, & *Tremorem* ſemper in *prima* Invaſione obſervata.

Sanguis enim *non libere* fluens per has Partes, neceſſario ſequitur, Symptomata hæc *oriri* oportere; hæc ſequuntur *celer*, & Pulſus *altus*, & poſtremo Febris *acuta*; omnia quæ oriuntur, quia ſanguis non fluens ad *Extremitates*, & conſequenter via *brevior* facta, reditus *velocior* eſt, unde Spiritus *celerius* immittuntur in Cordis *Fibrillas*, & inde procedit *robuſtior*, & *impetuoſior* hujus *Muſculi* Contractio, ut & *Arteriarum* Dilatatio, & tandem Febris, omniaque Symptomata ipſam ſubſequentia. Hæc omnia durant uſquedum *Globuli*, aucti *violenta* hac, & *accelerata* Agitatione, *Cordis* Contractione, *Vaſorum* Elaſticitate, *Muſculorum* Actione, *Athmoſphæræ* Gravitate in *Pulmones* adeo *minuti* reddantur, ut promptè per minima *Capillaria* circulari poſſint, & varia *Obſtacula* illorum *Tranſitui* opponentia, *Poros* claudentia, Vaſorum *Extremitates* adſtringentia facilè perlabantur, Ipſæ Particulæ Morboſæ *ſuperfluæ* promptè ſeparantur, & de Maſſa ſanguinis ad Corporis *ſuperficiem* eliminantur; Hæ verò adhuc *nimis* craſſæ ad Cuticulam *denſatam* penetrandam, illam elevant in varias *Veſiculas*, vel *Puſtulas*, quæ *gradatim* augentur in numero, altitudine, & circumferentia, ſecundum variam hujus Materiæ morbificæ *Separationem*, quæ ſervatę hiſce in Veſiculis *ſeparatim* à Maſſa circulante, paulatim, partim *Calore*, & partim conſtanti *diſpendio* Particularum volatilium continuo perſpirantium, reducuntur in *Pus*, exſiccantur, & in *Squammarum* forma decidunt; at Pars reliqua quæ propter *Exſiccationem* non extrudi potuit in has Puſtulas, in *Adultis* Vi Naturæ per Glandulas *Salivales*; in *Infantibus* per *Diarrhœam* expellitur.

Ex prædictis de Cauſa *immediata* facillimè patet, totam differentiam Symptomatum *Variolarum* orientium modis in *communibus*, & *Variolarum*, quæ per *Inoculationem* ſuſcitantur, dependere partim ex diverſa *quantitate*, partim *ex activitate* diverſa Materiæ Morbificæ. In *Prioribus*, hæ maxime ſunt notæ; in *Poſterioribus* verò *vilia* ſunt, & *mitioris* Indolis rationes propter ſequentes; *Viz.* 1. Quia priori in caſu *Effluvia* contagioſa ſubtiliſſima in *Corpus* recipiuntur. 2. Quia hæc ipſa *Effluvia* partim *Aeris* Agitatione, & partim Radiis de *Sole* procedentibus & attenuantur, & moventur. 3. Quia hæc *Effluvia* Morbifica variis temporibus varias per partes *ſanguini* intromiſcentur, ſcilicet per Corporis *totam* ſuperficiem, Arteriam Aſperam, Pulmones, & Stomachum: Et denique, quia Ægroti Corpus nullo modo præparatur ad *Viribus* horum *Effluviorum* potentium opponendum omnium: quorum *contraria* accidunt *Inoculandi* ſeu *Tranſplantandi* in Methodo; in hac enim *craſſum*, & *Pus imbelle* ſine vel minima exaltatione, ſimul & ſemel toti *Sanguinis* Maſſæ in Corpore *rectè* præparato, ac *potenti* facto ad Conamina fortiſſima horum *Effluviorum* reſiſtenda, intromiſcetur.

Ex his omnibus evidentiſſimè ſequitur, Effecta harum eſſe valde *diverſa*. Cùm enim hac in Operatione Materia in *inerti* Statu immediatè

miſcetur toti *ſanguinis* maſſæ, *Globulorum* Vis talis eſt, ut nec adeò *promptè*, nec adeò *univerſaliter* inter ſe coëant; qua de Cauſa *Incraſſatione* exſiſtente *minori* Febris fit *minor*, Eruptio *tardior*, Separatio *non ita* magna, Maturatio *velocior*, Exſiccatio *celerior*, & per conſequentiam totus *Corporis* Habitus in Statu *ſalubriori* remanet.

GUAL-

GUALTERI HARRIS PRÆLECTIO

DE INOCULATIONE VARIOLARUM.

INTER tot ſermones, in ore omnium nunc habitos, de *Inoculatione Variolarum*, æquum videri poſſit demùm adjicere, quæ non ita pridem maximâ ex parte dixi, coràm *Collegio* in fine *Prælectionis* de *Curatione Variolarum*. Siquidem *Inoculationis* ratio ſimplex & innocentiſſima, ſæculo præterlapſo, Experimentis novis ſummè inſignito, ab indoctis populis *Orientalibus* inventa, jam ad nos longe diſſitos, Divinâ Providentiâ deducta ad comparandas, ſi Deo placeat, Variolas *tutas* ac *benignas*· Idque eò opportunius videri poſſit, quia Variolæ *Confluentes*, inter Nobiles æque ac vulgares *diram* ſtragem apud nos nuper ediderunt: Et quia *Inoculatio* debitè adminiſtrata, à *Confluentibus* Variolis contrahendis *nunquam non* ſervat incolumes, mirèque tuetur.

Et maximè ad hanc rem ſpectat, atque Obſervatione noſtra eſt admodum dignum, quod ſcripſit *Conſtantinopoli*, menſe Decembris A. D. 1713. Domino Doctori *Woodward*, Docto noſtro Collegæ, Dominus *Emanuel Timonius*; & quæ ejus Epiſtola, Latinè doctèque conſcripta, paulò pòſt fuit typis mandata in *Tranſactionibus* editis à *Regiâ Societate*. *Timonius* ille egregius, in peregrinationibus ſuis nuperis adeptus fuerat *gradum Doctoratûs in Medicinâ* tàm *Oxonii* quàm *Patavii*, & poſt reditum ſuum domi, invitabatur eſſe Medicus *Grandiſſimo* ſuo *Domino*, ſive Imperatori *Turcico*; ſed iſtum Honorem periculoſum, prudentiâ prçditus, *ſubmiſſe* declinabat.

clinabat. Narrat verò in Epiſtolâ, *Tartaros*, *Circaſſios*, *Georgianos*, alioſque populos *Aſiaticos*, Barbaros *noſtris* dictos, ſed bonos, & Ratione eâdem nativâ ornatos, quâ *docti* nonnunquam ſuperbiunt, alioſque temere aſpernantur: hos, inquit, populos à *quadraginta* tunc retrò annis *Conſtantinopoli* introduxiſſe *Inoculationem Variolarum*, ut eam ſubeuntes in poſterum præſerventur ab *ulteriori* metu morbi redituri, & ab omni *periculo* Variolarum deteriorum. Etenim ait *mite* illud contagium ab *Inoculatione* communicatum, *rarò* progignere pluſquam *decem* vel *viginti* Puſtulas, & in nonnullis ſolummodò *duas* vel *tres*, & pauciſſimos illorum *centum* Puſtulis affici; ut veriſimile eſt, aliqualem *differentiam* contingere poſſe, ex *variis* temperamentis, ętatibus, regimine, & diętâ.

Modus *Inoculationis* ſic deſcribitur à *Timonio*:

„*In cubiculo calido, vernoque tempore vel autumnali, operator inſtitutus* „*levia aliquot vulnuſcula infligit muſculis Brachii, aut Radii hominis inficiendi,* „*cum acu tricuſpide, aut nonnunquam phlebotomo. Acum verò trajicit tranſ-* „*verſim, Cutimque ille attollit, donec guttæ aliquot ſanguinis è vulneribus ex-* „*ſtillent. Et tunc operator locis pertuſis immiſcet ſtylo obtuſo, vel auriſcalpio* „*Pus Varioloſum, quod paulò priùs extraxerat è tibiâ vel poplite ſanioris ado-* „*leſcentuli, qui paucis, diſtinctis & magnis puſtulis fuit affectus. Pus verò* „*colligebat è Puſtulis punctis in vas mundum ſtatim occludendum, & in pectore* „*tepido ferendum; ad hominem inoculandum; nempe ut gutta puris ità accepti* „*inſtilletur in ſingulas partes vulneratas. Denique loci tabo imbuti teguntur* „*dimidio corticis Juglandis, qui manet deligatus parti affectæ per aliquot ho-* „*ras, ne Pus appoſitum defricetur, antequam ſanguis inficiatur. Sperata efflo-* „*reſcentia vulgò ſe exhibet die ſeptimo ab Inoculatione peractâ & ægrotans interim abſtinet à carnibus, omnique illarum juſculo.*„ Hæc *Timonius* in Epiſtolâ ſuâ fuſiùs.

Dolendum eſt quidem, *Virum* tàm Bonum ac Benevolum, qui longè remotis populis Obſervationem Medicam tàm utilem & incognitam, in morbo *Epidemico* & periculoſiori, voluit *primus* benignè communicare; Virum etiam Scientiæ *Medicæ* tàm avidum ſtudioſumque inter gentes *illiteratas*, ut in has terras *longinquas*, omnibus literis perpolitas, proficiſceretur, *Doctrinæ* promovendæ causâ: dolendum eſt, inquam, hunc eximium doctumque *Medicum*; amplâ fortunâ, multâque rerum copiâ donatum, poſtquam tot *Regiones*, *Regias* & *Academias*, oculis colluſtraverat, plenamque habuerat & *Philoſophicam* comprehenſionem *Boni* & *Mali* neceſſariò contingentis omnibus in hâc vitâ verſatis, fore Vitæ ipſius tàm miſerè pertæſum, ut in ætate ſuâ florentiſſimâ ſibi *mortem voluntariam* non ita pridem conſciſceret.

His, quæ accepimus à *Timonio*, conjungere libet *aliam* de hâc re narrationem, mihi exindè communicatam à *Mercatore* noſtrati, qui octo annos vixerat apud *Aleppo* in *Syria*. Ibi uxor *Conſulis Gallici* ſpectandos illi præbuit *tres* ſuos liberos, qui *Inoculationem* ſubiverant *Conſtantinopoli*, quo tempore maritus ſuus fuit Secretarius *Marchioni de Chateauneuf*, Legatione

tunc

tunc fungenti versùs *Portum Turcicum*, à *Rege Chriſtianiſſimo.*

Inoculatio illorum fuit hujuſmodi.

Operator adibat quempiam Variolis *mitibus* correptum, in tempeſtate opportunâ: *Plures* acus cum *filis* appenſis trajiciebat per Puſtulas *maturas*, quouſque iſta fila fuerint *Pure* ſatis imbuta.

Et tunc ſtatim adibat *inficiendos*, cutimque eorum radebat *aciculâ*, ad *piſi* majoris magnitudinem, donec *ſanguis* tantillus è rasâ cute exſtillaret, quo peracto filum *Pure* delibutum particulæ *pertuſæ* pauliſper affricabat. Hanc operationem exſecutus eſt in *quatuor* partibus *faciei* illorum puerorum; nimirum in *fronte*, in *utrâque* genâ, atque in *mento*. Deindè eandem operationem iterabat in *ambobus* illorum metacarpiis, *manuum* & *pedum*; adeò ut quilibet illorum *octo* vulnuſcula, vel *cutis* raſuras ſuſtineret: Et è quibus emiſſariis vel fonticulis, ac præſertim è *manibus*, Purulentia *Varioloſa*, vel ichor *paulatim* emanaret. Et ſic illi *tres*, omneſque alii ſimiliter, ad *integram* ſanitatem ſunt tuto reſtituti, ſine *turpibus* iſtis *ſignis*, quibus plures *noſtrorum*, ſi evadant, ſolent deformari.

Sed notandum eſt, hunc modum inconcinnum ſic *Inoculandi* faciem, fuiſſe *phantaſticum* quoddam inventum bonæ *Vetulæ* Chriſtianæ, quæ diu priùs fuerat in hâc Arte *operatrix*. Illa ſcilicet opinata eſt ſuam operationem fore quadantenùs *conſecratam*, meliùſque ſucceſſuram, ſi vulnuſcula faciei ſanctam *Crucem* repræſentarent. Cæterùm poſthabitâ *Superſtitione* fœmineâ, nos inſtar *Virorum* & *prudentium* agamus, atque *Brachia* aut *Crura* à *Corde* remota, non *Faciem* tàm vicinam *Cerebro*, ſignemus aut inficiamus. Neque totidem *cutis* exulcerationes requiruntur ad contrahendam Contagionem. Eò ſufficiunt ulcuſcula ad ſummum *duo* ad Variolas *tutas* ac *ſalutares* acquirendas.

Hìc prætermittere nolui, mentionem facere *Exempli* inſigniſſimi, ad confirmandum apud nos ſaluberrimum uſum *Inoculationis Variolarum*; quæ adeò *tuta* & *innocua* eſt jam reperta *Conſtantinopoli*, adeòque univerſim ibi invaleſcit, Experientiâ fideli illos omnes inſtruente, ut æquiſſimus facti judex & maximè proprius diſcriminis, ſi quod fuerit, Obſervator, Excellentiſſimus Dominus, nuper *Legatus Regis* Perilluſtris, non dubitaret permittere *Filium* ſuum *unicum*, & *Hæredem* (maximum ſuum Theſaurum) Contagionem *Varioloſam* ibidem ſic contrahere.

Quinetiam idem Dominus Prudentiſſimus, ut ſaluti Familiæ ſuæ Honorabilis ulteriùs proſpiceret, & fortè etiam ut alios, tanto Exemplo, magis animaret, in re tàm ſalubri ad poſteros ſuos præſervandos; *Filiolam* ſuam *quinquennem*, circiter *initium* menſis *Maij* jam elapſi, apud nos *Inoculavit*, *uno* ſcilicet vulnuſculo in *utroque* brachio inflicto, ex operâ Domini *Maitland*, ejuſdem ſui Chirurgi, qui eandem operationem priùs exſecutus eſt, in dilecto ſuo Filio apud *Conſtantinopolitanos*, & utramque eodem *felici* cum ſucceſſu.

Teſtari equidem poſſum, hanc teneram Dominam *mitiſſimo* Variolarum genere fuiſſe affectam, uſque adeò ut morbus illam non poſtularet *interdiu*

lecto decumbere ; neque potui annumerare pluſquam *duodecim Puſtulas* totam ejus *faciem* pulcherrimam obſidentes , & ſimiliter *pauciſſimas* vidi per corpus artuſque diſpertitas, vix eas dignas enumeratione.

Sed maximè notandum eſt , *tenuem moderatamque* Diætam, (carnibus ſcilicet interdictis , unà cum vino & liquoribus ſpirituoſis] inter hoc Contagium contrahendum , æquè ac alios afflatus Varioloſos , eſſe *ſummè* neceſſariam ; & *calida* omnia medicamenta , ad expellendas ſcilicet Variolas ingurgitata , in his , quemadmodum in aliis caſibus , *perniciem* maximam inferre, & pro *Puſtulis* è cute , ægrotantes ex rerum natura, ſolere frequenter exturbare. Apud *Orientales* populos, ubi in uſum abiit *Inoculatio* , Cardiaca iſta deſunt, neque ea concupiſcunt. Sed in *Britanniâ*, ubi non modò omne vulgus, ſed & multi ſuperiores, in omnibus ferè *Febribus* , perindè ac *Variolis*, perpetuo *Cardiacorum* deſiderio incenduntur , videtur eſſe *ſummè* neceſſarium, ubi perficitur *Inoculatio* ut ſerva fidelis adſit , quę diligenter obſervet, nè *Nutrix* arrogans *Cardiaca* ſua calida ; ad *expellendas* præpropere Variolas , furtivè introdcatu. Idque eò magis in hoc genere obſervandum, quia nunquam ante *ſeptimum*, & ſæpiùs die *octavo* vel *nono*, benignæ hæ *Variolæ* ſolent prodire vel erumpere.

Notandum etiam *Conſtantinopolitanos*, quò melius explorarent, an *Variolæ* poſſent poſteà corripere priùs infectum, *bis* vel *ter* Inoculaſſe, Experientię gratia , eundem hominem , qui *priùs* fuerat *Inoculatus*; ſed illud ſemper tentatum *irrito* conatu. Nulla poſteà ſubſequetur partis inciſę *rubedo* aut *inflammatio*, neque *Pus* , in putamine nucis incluſum & parti adhibitum, iterum attrahetur in vulnus abſorbendum. Quæ quidem eſt indulgentia *benigniſſimæ* Naturæ , ut non permittat, quenquam mortalium *bis*, quocunque modo , contrahere *veras* ac *genuinas* Variolas , vel in ſummum vitæ diſcrimen *bis* ex illo morbo incidere. Quòd ſi inſtantia ſingularis *contrarii* nonnunquam , licèt rariſſimè , apud nos contingat, ut plura ejuſmodi diſſimilia vidiſſe contigit , id *prodigioſo* partui , vel *oſtento* cuidam inſolito ſit comparandum. Quamvis enim *Leges Naturæ* ſint fixæ & determinatæ , tamen *Supremus* Naturæ Mundique *Rector*, pro beneplacito ſuo Sapientiſſimo, poteſt eas *Leges* ſuas ſuſpendere, perrumpere, & mutare. Et hæc de *Inoculatione Variolarum* nunc ſufficiant.

Sed & præter *Inoculationem* illam *Turcicam* , moſ. eſt *alius*, etſi minùs laudabilis , apud *Sinenſes* , Variolas *benignas* contrahere , molliter intrudendo in nares *Infantum* aut *Puerorum* , inter dormiendum , *turundam è Goſſypio* parvulam ſatis imbutam *Pure* è Puſtulis punctis collecto. Et hic illorum mos, ſi modo *tutus* eſſet , neque *Cerebrum* offenderet; quod quidem ſuſpicarer, *delicatulis* Dominis pergratus foret , nullis ſcilicet *Vulnuſculis* cuti impreſſis.

Denique *alia* invaleſcit conſuetudo apud *Sinenſes* , maximè omnium laudabilis, & quam omnibus fœminis *utero* gerentibus, omnibus maximè *obſtetricibus* , perindè ac *Medicis*, etiam atque etiam commendare libet , cui *nulla* exceptio poteſt ritè objici, & quam nemo poteſt meritò vituperare.

Hoc

Hoc perhibetur à *Sinenſibus* præſervare à contagio *Variolarum* unquam contrahendo per *totam* hominis vitam, utcunque illæ fuerint ità *Epidemicæ*, omnibus mortalibus à *Gadibus* uſque ad *Gangem* & *Japoniam.* Nimirùm in ipſo *Partu*, cùm Infans in lucem ſit *recèns* editus, ante ſectionem Vaſorum *Umbilicalium* à Placenta, ut & ſectione peracta ante illorum *deligationem*, diligenter curandum eſt, ut Sanguis iſte *menſtruus* & *vitioſus*, ratus à Medicis *parens Variolarum* communis, *leni* compreſſione exprimatur *extrorsùm.* Etenim Docti Medici, & ſpeciatim *Sennertus* doctiſſimus, imprudenter conſulunt, ut Sanguis in vaſis *Umbilicalibus* contentus comprimatur *introrsùm* versùs *Infantis* umbilicum, ante vaſorum à placenta *abſciſſionem*; cùm eadem opera iſte ſanguis, *ante* ſectionem, æque poſſit comprimi ab umbilico, & *poſt* ſectionem poſſit exprimi. Et hic mos illorum *innocuus*, penès illos *efficax* habitus, ſaltem ad inſtar *nugatorii* quorumdam incantamenti, ad Febres *Intermittentes* profligandas nonnunquam geſtati, ſi fortè *minus* valeat, proculdubiò *minimè* nocebit.

Verùm ex tantilla cauſa, vel cautela, in *Principio* vivendi obſervata, prohiberi poſſe *adventum* morbi tàm terribilis, omnibuſque impendentis, credunt vel conjiciunt Sagaces illi *Sinenſes*, qui præ ſe ferunt prædicere à *Pulſu*, quot *horas dieſque* ægrotus vitam ducet, & quot *annos* vir ſanus poſſit in hac vita verſari, vitatis caſibus fortuitis, & violentia externa; ſed qui etiam impudentiſſimè putant, vel dicunt, ſe *Solos duobus* oculis cernere, alios omnes populos ſolummodò *uno.*

ANTONII

ANTONII LE DUC
DISSERTATIO
DE
BYZANTINA
VARIOLARUM INSITIONE.

§. I.

VARIOLAS ex ſingulari quâdam aëreæ Athmoſphęræ diatheſi, tanquàm ex cauſa, primùm natas, communicato tum ſuo aliis corporibus contagio, longè ſeſe latèque inter homines diffundere, notius eſt, quàm ut pluribus exponam. Quàm fœdo etiam horribilium ſymptomatum apparatu ſtipatæ incedant, quotque crudeles paſſim ſtrages exerceant, nimis certè aliquandò frequens, triſtiſqe experientia docet.

§. 2. Hominem autem omnem, ſolum, & ſemel illis affici *Thomas Williſius* aſſeruit; rarum, & inuſitatum naturæ prædicans eventum, ſi vel nunquam vel ſæpius in eaſdem quiſpiam inciderit. Clarus itidem *Diemerbroek* non modò ſolis hominibus, ſed ferè omnibus adeò communes voluit variolas, ut paucos mori dicat, qui vivi ab iis aliquando non tentati fuerint. Princeps ſanè Practicorum & Obſervatorum fidiſſimus *Sydenham* hoc ipſum teſtatur, cùm Variolas nemini parcere affirmet, cujuſcunque demum ætatis is fuerit, niſi priùs hoc morbo laboraverit, non excipiens tamen illos, qūos adulterinum variolarum genus ad hunc morbum nihil attinentium, prius obſederit.

§. 3. Etſi verò nulla tantorum virorum, circa fatalem hanc [ut ita dicam] hominibus neceſſitatem, qua omnes ferè variolis ſemel ægrotare coguntur, monumenta exſtarent; integræ tamen Gentes, inevitabilem quaſi hanc ipſis competere ſortem, ſatis, & ultrò comprobarent; raros enim inter *Europæos* inveneris, qui aliquandò dirum illum affectum ſe

paſſos

paſſos denegent; rariores verò longe, qui plus ſemel Variolis laboraverint.

§. 4. Salutis hinc communis intereſſe videtur, ut apta huic morbo exſtirpando auxilia inveniat conſervatrix illa Humanæ incolumitatis, artium omnium, prout hodiè exculta habetur, amœniſſima, Medicina.

§. 5. Si tempora ſpectes, à quibus inter homines variolas graſſari extra omne dubium ponitur, ſique Authores, qui de iiſdem commentati ſunt, recenſeri audias, certum te dices hæc (§. 4.) quidem efficaciſſima haberi, quæque ſæviſſimi morbi non tantùm progreſſum, ſed & ortum inhibant: hos tamen ſi lubet, & vacat, perlege: miraberis ſanè non aliam Recentiores, quàm vetuſtiſſimos in curatione ejus methodum adhibuiſſe: omnem quippè conatum, omne artis auxilium in hoc unum ſemper intenderunt, ut variolas ad ſuppurationem deducerent: magnum ſe quid præſtaſſe, ægrumque è faucibus orci eripuiſſe rati, ſi, quas ſibi Natura, dum internum hoſtem profligare conatur, injurias infert, ipſi ſuis remediis ſæpiſſimè accelerent.

§. 6. Quam anceps verò ſit & dubius methodi hujus eventus, in Malignioribus præſertim variolis, vel indè patet, quod non æquè ſemper vires pro libitu moderari Medicus queat: ſæpè enim furentis nimium impetum irritus per antiphlogiſtica compeſcere tentabis: ſæpe languentem nimis incaſſum per ſtimulantia excitare conaberis; ægerque interim vitam cum morte commutat, Naturâ nimirum, dum maximè intenditur, ſeipſam perimente; vel eadem nimis inermi hoſti ſuo cedere coacta.

§. 7. Sed dabo lubens, Medicum ferventis, irritatæque vitæ furorem ſic cohibuiſſe, ut ad ſuppurationem deducta ſint, corpus totum fœdantia, exanthemata. Ideòne tamen ægrum periculo vacare, optatoque portu ſecuritatis conſidere credes? Quantum herclè à vero diſtas? Ipſum blandientis ſanitatis indicium, illæ quas tanto conamine excitaſti, puſtulæ triſtiorem longè mox ſecum trahent malorum catervam. Vix enim purulentâ materie diſtentæ aliquamdiu cutem obſedêre, quin neceſſariam corporia perſpirationem impediant. Sed quæ peſſima non hinc oriuntur Symptomata? Nova ſtatim, ſed ſæviſſimæ indolis mox accendetur Febris, quæ humores à prægreſſo fervore febrili jam ultra labefactatos, iteratâ hâc exagitatione peſſundat. Sæpè etiam purulenta materies à bibulis extremarum venarum oſculis abſorpta, & circuitu humorum de novo commiſſa, prout in hanc vel illam partem à vi vitæ transfertur, varios ſemper, ſed noxios valdè morbos creat. Si ad illam, quæ propria animæ ſedes dicitur, quæque revera Functionum Animalium vera eſt ſcaturigo, ſi ad Cerebrum, inquam, determinetur, delirantem illicò, mox & furentem ſpectabis ægrum: quo quidem caſu quid de vita ſperandum? ſi Pulmones, Pneumaticum illud reſpirationis organum, eadem materia obſederit, impeditum iri mox vitalem humorum fluxum, proximumque ultimum diem ægro, ſi cauſarum vitę ſis peritus, facilè prædices. Prohibet, quam mihi in hac diſſertatione propoſui, brevitas, ne omnes effectus ex illo pure, prout ad varia loca fertur, oriundos ſingulatim proſequar: liquidò tamen in-

innoteſcunt iis ; qui cujuſlibet partis munus edocti, dictam cauſam illi applicandam concipient.

§. 8. Hęc (§. 5. ad 8.] quidem acri ſuo ingenio perpendens, Celeberrimus *Hermannus Boerhave* [ſplendidiſſimum & præcipuum hujus Academiæ lumen, Pręceptor omni reverentia colendus) aliam Medicis, quàm in variolis ſequi deberent, viam indicavit. Caſtam ille ſeveramque Sapientiam profeſſus, eam tantùm in morborum curatione Methodum ſectatur, quæ in cauſarum ablatione conſiſtit. Id ipſum ille in variolis tentandum ſuadet, quæ cùm à miaſmate venenato [§. 1.] excitentur, ſi quidem huic oppoſitum inveniretur, in ipſis incunabulis peſſimus ille morbus exſtingueretur. Hoc verò aliquandò inventum iri ſolidiſſimis comprobat argumentis. Utinam ipſe tanto frui poſſet otio, ut in illud indagaret! quemadmodum nunc Rempublicam Medicam, ſic tum omne genus humanum ſibi devinciret.

§. 9. Cùm tamen nondum detur nobis tam felicibus eſſe, ut ſuſceptum corpore venenum per antidotum enervare queamus, id ſaltem ex ejuſdem Clariſſimi Viri monitu, minimam varioloſi contagii ſuſpicionem eſt enitendum, ut id in effectu ſuo iners reddatur: Quò ſanè ſpectat univerſalis illa antiphlogiſtica Methodus quam in ſuis *Aphoriſmis* proponit (§. 1393. 4. 5.) idem laudatus, nec ſine veneratione unquam nominandus Autor. Hinc etenim noxium illud miaſma diſſipari poſſet: omniaque indè oriunda mala præcaveri.

§. 10. Feliciſſimo cum ſucceſſu plures ſic curaſſe, fide omni digniſſimus ipſe teſtatur. Sed talem reverâ requiri in variolarum primo ſtatu Methodum, accurata hujus morbi contemplatio indicat. Neque enim aliud exhibet, perfecta ejus in dicto ſtatu idea, quàm liquidorum velocitatem auctam à ſtimulo inflammatorio. Quis verò Medicorum, in morbo, quem Inflammatorium agnoſcit, Reſolutionis viam negligens, ſuppurationem tentabit? Nemo unquam in Pleuritide v. g. id cogitabit. Quidni igitur idem in variolis fiat? Venenum Varioloſum ex ſe ipſo nullam [prout ſenſibus indicare poſſumus) vel ſolidis vel fluidis inferre labem, niſi à vita ipſa actuoſum fiat, alibi (§. 37.] proponam. Hinc ubi per dictam Methodum illam penitus labefactaveris, ſpes eſt, vel iners reddi venenum, vel cum eductis humoribus expelli. Bella ſaltem quę moviſſet vita impedies, ſimulque triſtem malorum faciem præcavebis. Solis autem ratiociniis certam hanc Methodum non inniti, verùm experimentis etiam confirmari, præter Celeberrimi dicti Viri teſtimonia, fidem quoque faciunt caſus interdum obſervati, ubi Medicus ægrum variolis laborare neſcius, hancce adhibuit Methodum, illumque incolumem priſtinę ſanitati reſtituit.

§. 11. Sed altas nimis in Medicorum mentibus radices egiſſe videtur præconcepta ſemel, de antiqua in curandis Variolis Methodo, opinio, quàm ut tam facilè evelli queat; deplorando ſanè humanæ infirmitatis

argu-

argumento, cùm deteriora ſæpius, dummodo Veterum authoritate fundata, ſequi malint homines, quàm nova licèt rationi & experientię congrua.

§. 12. Cùm igitur nondum ad debellandum Varioloſum contagium certum detur Antidotum; priſca verò ſuppurationis via periculo ſit ut plurimùm plena, & nova Clar. Profeſſore *Boerhave* indicata Methodus tam felicibus haud æque undique firmetur ſucceſſibus, ut à prudentiſſimis Medicis recepta ſit, & in uſum revocata; non incongruum fore duxi, ſi Inſititiam Variolarum Prophylaxim paucis verbis hic proponerem, ut ſi variolas multis effugere non liceat, illas ſaltem ſine diſcrimine contrahant.

§. 13. Hujus tota virtus in eo eſt, ut inſtillato vulnuſculis quibuſdam inflictis varioloſo pure, variolas excitet in iis, qui nunquam anteà illis laboraverant. Multi operationem illam Tranſplantationem vocant, alii Inoculationem, *Græci* verò hodierni φηλίασμα appellant, vocibus nimirùm metaphoricè acceptis. Quæcunque ad hanc Methodum, prout *Byzantii* exercetur, proprio experimento pertinere novi, candido animo, & brevi ſermone exponam; ut nulla vel minima circumſtantia neglecta æque utilis aliis etiam evadat, ac mihi olim profuit. Antequam tamen id peragam, pauca circa Locum, ubi primum Inoculatio celebrata fuit, diſſerere fert animus.

INSITIONIS HISTORIA.

§. 24. FErunt nonnulli, *Aſiaticis* quibuſdam Gentibus, ut *Circaſſis* & *Georgianis*, à vetuſtiſſimis etiam temporibus uſitatam fuiſſe hanc operationem, quod ut negare non auſim, utpotè qui nunquam Regiones illas perluſtraverim, ſic certus affirmare poſſum *Theſſaliæ* toti vulgarem illam hoc tempore eſſe. *Theßala* reverâ mulier Religioni *Græcæ* addicta, è patria *Byzantium* profuga, prima ejus in Ampliſſima urbe experimenta cœpit. Vafra quidem illa & aſtuta, ut ignaris hominibus magis artem ſuam commendaret, arcanum hoc ſummum, nulloque pretio perſolvendum, licèt in patria ſua commune, ſibi tantum à B. Virginis Fano revelatum prædicabat: utque fidem dictis adderet, nunquam niſi cruciatim vulnuſcula, [quæ mox infligenda dicam] excitabat; verba quædam etiam ſubmiſſa voce in ſpeciem Religionis (quaſi propitium ſibi Revelatricis numen invocaret) inter operandum inſuſurrabat: cereos inſuper binos ſeriò ſemper à ſingulis, quibus variolas inoculaverat, expetebat; aſſerens ſe illos in patriam mittere, ut ante aram Virginis arderent: ſed hæc ſanè non niſi apud ignaros, pondus habebant. Hinc utcunque illa myſterium ſuum in initio prædicaret, ſeque Divino numine afflatam diceret, rarò quidem, nec niſi inter vulgares homines artem ſuam exercere potuit: diu quoque ſic tecta, & inter humiles duntaxat ſerpendo progreſſa foret, niſi lethaliter anno quodam graſſantibus Epidemicis variolis, à nobilioribus etiam quibuſdam *Græcis*, ut in filiis ſuis operationem tentaret, vocata

 fuiſſet;

fuiſſet: felicem enim in illuſtri exemplo mirati eventum, unanimi ferè conſilio *Græci* omnes inoculationem in uſum revocarunt. *Armeni* etiam, (quorum ingens eſt numerus in vaſtiſſima urbe) felicitate ſucceſſus excitati, ad ipſum fecere; tandemque & *Europæi* omnes (qui *Franci* communi voce appellantur,) ad idem conſilium adducti ſunt: ſic ut à plurimis annis paſſim & ubique apud omnes Chriſtianos *Byzantii* degentes, ſine ullâ formidine, & fauſto ſemper cum eventu inoculatio exerceatur. Omnes autem hi mulierem dictam, ut inoculationem inſtitueret, adhibebant, & ab illa etiam in me celebrata eſt: hinc Methodum ejus, & cautelas, quas obſervabat, aperiam.

VARIOLAS INOCULANDI METHODUS.

§. 15. QUicunque variolas vult ſibi per inoculationem excitare, ille quo tempore id peragat, attentus animadvertat: non enim omnè *Græcæ* illi Operatrici in *Byzantino* climate aptum ad hanc inſtituendam judicabatur tempus: ſed hyeme tantum nec non autumno interdum illam exercebat. Cur autem non æque Vernalis tempeſtas conduceret, nulla quidem ratio indicat; ejus quippè placida temperies benigniores excitatura videretur variolas; in hâc re tamen potius experimentis acquieſcendum crediderim, quam vitam alicujus in diſcrimen jacere. Æſtas perniciosiſſima illi habebatur, quod non mirum erit ei, qui variolas populariter graſſantes illo anni tempore ſæviſſimas, & maxime periculoſas eſſe ex praxi novit.

§. 16. Utcunque alii velint mulierem illam nullo habito diſcrimine operationem ſuam celebraſſe in utroque ſexu, & variæ ætatis, ac Temperiei hominibus; illam tamen Subjectum, in quo inoculatio inſtituenda, accuratè diſtinxiſſe pro comperto affirmare poſſum. Quod ad ſexum, non adeò ingentem admittebat differentiam; viris tantum [ubi cætera fuerint paria] ſtrictiorem diætam præſcribebat. Ætatem verò adeò conſiderabat, ut infantibus duntaxat, & pueris excitaret per artem ſuam variolas: in adultis nonniſi coactam ſe id præſtare dicens: per multiplicem edocta experientiam hos longè pejoribus conflictari ſymptomatibus; nemo quamvis & ex illis per inoculationem ſit mortuus. Nec minus ſe cautam circà varia hominum Temperamenta gerebat. Robuſtis, calidis, & Plethoricis rarò, nec ſine timore, inſitionem inſtituebat, hâcque ſemper cum regula, ut qui repletioris eſſent habitus, corpus antea evacuarent; qui fortioris compagis, hanc prius debilitarent; qui calidi nimis, ii per diluentia & laxantia moderatam acquirerent temperiem. Cacochymicos verò, & eos qui aliis morbis detinebantur, aggrediebatur ſponte nunquam, pulchre ſanè monens, eos prius à ſuis morbis curandos, quam ut de novo acquirendo ſint ſolliciti.

§. 17. Si unquam ulla, hic certè ſumma rerum non naturalium habenda ratio; in victu præſertim ſtrictiſſimum obſervandum eſt regimen. Solebat *Græca* mulier non tantùm peractâ illa operatione, ſed pluribus antè illam diebus omnem carnis cujuſcunque uſum rigoroſiſſimè vetare, quodque

mirùm

mirùm in hiſce regionibus videbitur, juſculum etiam ejus; utcunque tenue, nunquam inoculatis concedebat; cujus quidem rei cauſa eſt, quod omni tempore non à Medicis tantùm, ſed ab idiotis obſervatum ſit ibidem, omnium rerum putreſcentium uſum noxium valdè eſſe in omni calido morbo; vel & in illis periodicis Febribus, quæ ab Alcali ortum habent: conſtat ſanè vulgari experientiâ, neminem qui jam per 40 dies ſit liber à tertiana ovum unum comedere, quin in tertianam iterùm incidat. Levia hinc illa dabat decocta ex farinaceis pro cibo, & leguminoſas herbas. Pro potu tenues ex hordeo ptiſanas, Vini verò & omnium ſpirituoſorum hauſtum ut lethalem prohibebat. Hæc diæta utcunque auſtera nimis, inoculatis tamen religiosè ſervanda eſt, triſtiſſima enim aliquando neglectæ hujus regulæ viſa ſunt exempla.

§. 18. Quod aërem ſpectat, talem illa ægris ſuis concedebat, qualem ex præjudicio omnes in variolis requiri contendunt, calidum ſcilicet, quem variolarum eruptionem promovere putant. Feneſtras hinc omnes non tantum, & januam, ſed minimas qualque rimulas tam accuratè claudendas curabat, ut nullus aëri novo in cubiculum (per ignem ſatis anteà calefactum) acceſſus daretur. In tali verò hypocauſto quietam vitam degere ægrum jubet à primâ inoculationis die ad quadrageſimam uſque, nullum ante id tempus ex eo permittens diſceſſum. Hanc ipſe methodum à ſanâ ratione multùm aberrantem, tantùm abeſt ut approbem, quin potiùs, ut perniciosam, multorumque malorum cauſam damnare, [ex monitu Celeb. *Boerhavii*) conſuevi. Aër etenim ille ità tùm calefactus, in eodem ſemper loco detentus, rareſcens hinc & varioloſi corporis exhalationibus prægnans, quid boni, precor, præſtare poſſet? an non potiùs hinc ſuffocatio timenda eſſet? vel & pejor malorum ſeries ex morboſa, & corruptâ ahtmoſphærâ? ſed ſi calorem tam neceſſarium ad promovendas variolas credant, cur calidâ æſtatis tempeſtate, maximè illæ ſunt periculoſæ? ſi verò propter calorem noxiam æſtivam temperiem varioloſis agnoſcant, cur eundem calorem in media hyeme ægris illis adhibent? Meritò ſanè hinc ſuſpicandi locus, non aliam ob cauſam, pejùs aliquando ſe habere eos, qui cæterùm ex temperamento, ætate, & reliquis requiſitis, ut placidè variolas contrahant, diſpoſiti videntur.

Audivi eſſe, qui velint ægrum ſtatim lecto damnari: id nemo *Byzantii* ſe vidiſſe dicat: ipſe non antè quartum diem, quo ægrotare cœpi, me lecto compoſui; eumque deſerui, quamprimum matureſcentibus puſtulis nullo jam malo detinebar.

§. 19. His ita prædiſpoſitis optima & idonea ad inoculandas variolas materia inveniri debet. Sumitur illa ex pure Variolarum: & in eâ eligendâ haſce dicta mulier cautelas adhibebat. (a) Pus illud non ex quocunque Varioloſo, ſed ex eo duntaxat, qui variolis populariter graſſantibus correptus ſit, elici debet. (b) Æger, ex quo pus illud ſumitur, Variolis, quas diſtinctas appellant, non confluentibus, laboret, opus eſt, (c) curandum ſemper, ſi quidem fieri poſſet, ut æger ille non adoleverit. (d) obſervandam

etiam an ipſe æger alio quodam morbo laboret, quibuſve crucietur malis; cùm variolis ægrotat; ſi graviora quippe vexarent illum ſymptomata, nunquam inde excipiendus varioloſus fomes. (e) Variolæ, ex quibus pus eliciendum, jam ad maturitatem, ſeu ſuppurationem converſas eſſe, oportet.

Ut autem pus illud ſibi compararet *Græca* Operatrix, acu ferrea, vel argenteâ vulgaris formæ, apicem variolæ binis prioribus digitis comprehenſæ, pertundebat, leviterque puſtulam comprimendo expreſſum contentum pus in ſubjectum vaſculum inſtillabat. Solebat verò eas tantùm variolas ſic pertundere, quæ extrema quatuor corporis occuparent. Vaſculum tum benè tectum operculo quodam, & ſinu ſuo fotum ſecum gerens ad eum, cui inſitionem inſtitutura erat, quam citiſſimè properabat, curans nimirùm ne per interpoſitam moram materies illa iners reddita, minus quoque operationi idonea fieret; hinc nunquam ultra 12. dies illam ſervare ſolebat.

§. 20. Illi jam præſens Operatrix, paucas, ut dixi (§. 14.) preces fundit: tùm acu ferreâ octo vulnuſcula totidem corporis partibus ſucceſſivè infligebat. Primum quidem ſummæ fronti ad viciniam capillorum, eò præcisè loci, qui utraque ejus extrema æqualiter interjacet: alterum mento, bina ad utramque genam illi eorundem parti quæ zygomati proxima eſt. Totidem etiam quatuor extremis inurebat vulnera, ſuperioribus nimirum, bina propè metacarpum, & duo pariter infimis non procul à metatarſo. Hæc verò hoc ordine ſemper excitabat, ut in facie crucis effigiem, in artubus Redemptoris plagas referrent, hoc ſibi etiam injunctum in revelatione contendens, quaſi ſanè ex tali vulnuſculorum diſpoſitione, non verò à cauſis aliis phyſicis ſucceſſus inſitionis penderet. Mihì ſex tantum loca pertundenda curavi, nullam pedibus inferri paſſus læſionem, non ideo minus feliciter variolas contraxi.

In inferendis hiſce vulneribus, acum patti in ſitu plano ſpectatæ ſic adigebat, ut obliquè, non verò ad normam in eam penetraret, tum acum ipſam ſurſum elevans impoſita integumenta vi facta lacerabat, eamque hærentem adhuc cruentæ plagæ in gyrum circumrotabat, ut major continui ſolutio fieret.

Mirum ſanè Doctos alias viros, qui de Inoculatione ſcripſere, dixiſſe: in muſculis potius, quàm in carnoſis locis excitanda eſſe hæcce vulnuſcula; quid enim per carnoſas partes intelligant, cùm à muſculis illas diſtinguunt, me neſcire fateor; non aliam enim Recentioribus Anatomicis carnis nomine indigitari ſubſtantiam præter muſcularem, in confeſſo eſt apud omnes. Hinc male quoque ſe expreſſiſſe videtur, qui carnoſiora pungit vult loca; quippe nunquam tàm altè penetrat acus, ut muſculos tangat, præſertim ſi ad mentum & ad brachia fiat operatio; ſola enim cutis cum pinguedine, & cuticulà vulneratur: hinc illos voluiſſe crediderim, vulnera illa inſtituenda eſſe, ubi craſſior eſt panniculus adipoſus: quod revera egregium monitum eſt, ne vas quoddam, aut tendo in pertuſione lædatur.

§. 21. Dolor vix ullus in hac operatione ſentitur, ſi quidem ex me de aliis judicare liceat: nec mirum ſanè, cùm tam parva læſio tam celeriter

ter parti non nimis nervoſæ inferatur. Sanguis ſtatim ad guttas aliquas effluit, ſed mox ſponte ſuâ ſiſtitur, extremis nimirum & minimis tantùm vaſculis leviter læſis.

§. 22. Tum fomitem varioloſum (detecto vaſculo, quo continebatur) eâdem illâ acu, qua vulnera excitaverat, in pertuſa loca inſtillat, intruſamque materiem eodem inſtrumento in ipſo vulnere quàm accuratè commovebat; ut per omnem vulneris ambitum, ſecretoſque ejus receſſus materia ſeſe inſinuaret: hujus verò non niſi una vel altera guttula ad quodlibet vulnuſculum intruditur. Quo in ſingulis vulneribus peracto, hæc vaſculo quodam concavo operiebat: adultis, in illis tantùm partibus, quas veſtes tegunt, ne ſcilicet ab illarum attritu materies averteretur: junioribus verò ubique, ne manibus pertuſa loca ſcalperent, fomitemque diſſiparent; tumque ſuperinductâ faſciâ partes ligabat. Mihi tantùm manus hoc apparatu ornatæ fuere: qui tollitur ubi pus inſtillatum jam exſiccatum in vulnere apparet.

§. 23. En ſimpliciſſimam Methodum, quâ mulier illa utens, fauſto ſemper eventu in millenis hominibus *Byzantii* variolas excitabat: in qua deſcribenda cùm ne vel minimam circumſtantiam mihi notam omiſerim, tædioſus fortè quibuſdam videbor, qui ex minimis maximos ſæpè pendere ſucceſſus, ignorant. Id ipſe eo animo feci, ut ſi aliquandò apud alias gentes eadem in uſum revocanda foret, ex cognitis omnibus hiſce cautelis, agendi etiam regulas juxtà Regionis diverſitatem ſibi conſtruerent. Notus eſt *Byzantii* Medicus, qui hanc operationem celebraturus, præſcriptas in victu, & cæteris negligendas prædicans, peſſimè ſibi inſtitutam in quibuſdam inſitionem ceſſiſſe, acerrimè doluit.

§. 24. Hiſce jam poſitis circà operationem, videndum nunc paucis, quo tempore, quibuſve cum ſymptomatibus variolas ſuſcitet inſertum per inſitionem intrà corpus varioloſum venenum.

TEMPUS ERUPTIONIS IN INSITITIIS VARIOLIS.

§. 25. Non unam omnibus, ſed variam diverſis hominibus contingere naturam, norunt omnes, qui vel mirabiles in facie hominum occurrentes varietates attenti notarunt. Quælibet enim pars faciei ſimilis licèt dicatur alteri parti alterius hominis, nunquam tamen perfectè illi reſpondet: unde & harum omnium partium aggregatum totum quoddam efficit, vultum ſcilicet, qui etſi aliis ſimilis appareat, in multis tamen ab iiſ differt. Quod autem in externis oculus ipſe videt, id ſane in internis longè magis obtinere Medicina demonſtrat: ſolidis equidem & fluidis omnes conſtamus; immenſum tamen aliquandò unius hominis ſolidorum compages ab alio diſtat. Hinc tamen eſt, quod eadem corpora in iiſdem licèt circumſtantiis à binis hominibus aſſumta, rarò intrà idem tempus effectus ſuos edant: variis

riis ſcilicet potentiis variè in idem Objectum agentibus. Binos ſpecta *Bacchi* ſacra celebrantes, unus citius altero temulentus evadet. Id ipſum revera patet in iis, quibus excitatæ ſunt per inoculationem variolæ; una enim licet omnibus adhibita Methodus fuerit, non eodem tamen tempore omnibus erumpunt. His etenim ipsâ primâ die, aliis ſecundâ, tertiâ aliis, quartâ, quintâ, ſextâ, vel & aliis ſeptimâ efflorefcunt: hâc tamen ſemper ſub diſtinctione, ut quibus citius apparent, illis etiam ſint pejores; quibus ſerius, illis mitiores: hinc quæ ſeptimâ tantum die emergunt omnium ſunt mitiſſimæ. Quibuſdam nullæ novæ exſurgunt variolæ, ſed ſola inſitionis loca in exanthemata abeunt; qui tamen nunquam variolis epidemicè graſſantibus correpti fuere. Semel accidiſſe fertur, ut ex communicato per inoculationem contagio nullæ apparuerint variolæ; merito tamen credidere quidam, quod cùm eſſet infans, qui paſſus erat operationem, materiæ inſertionem impediverit. Hic poſtea variolis epidemicis laboravit; ſed notandum, inflicta etiam ipſi vulnuſcula immutata manſiſſe; nec abiiſſe in puſtulas.

Mihi quarto die apparuerunt variolæ.

Videnda nunc ſunt quæ in inſititiis variolis occurrunt.

SYMPTOMATA.

§. 26. Prout diſcrepant Eruptionis tempora, ſic quoque differunt, quæ in diverſis hominibus ex Inſititiis variolis ſymptomata profluunt; longe tamen mitiora ſunt omnibus, quam in epidemicis variolis. Proſequar verò illa juxta integrum morbi decurſum.

In primo morbi ſtatu, cùm nimirum recenter ſuſceptum contagium naturam irritat, aliquis ſubindè horror & rigor corripit corpus; mox humorum circumeuntium, ſequitur turba auctaque velocitas, ſed rarò nimia, aut violenta. Dolor quidem ut plurimum occupat caput, ſed levis: rarò ſeſe per reliquas partes extendens. Ille autem dolor qui circa ſcrobiculum cordis in vulgaribus variolis ſentitur, quique fere Pathognomonicum eſt variolarum ſignum, nunquam in Inſititiis obſervatur. Moleſtum etiam illud, ægroſque adeò vexans ſymptoma, Anxietas ſcilicet, imminentis, ut ita dicam, mortis ſenſus, ab aucta cordi reſiſtentia) nunquam fere ægros inoculatos affligit. Pauciſſimi [nullos dixerim] nauſeam patiuntur, & vomitum. Epilepticos inſultus infantibus acceſſiſſe hactenus nemo vidit.

Me quidem ad tertii diei initium levis capitis dolor corripuit, mox febris accenſa eſt; nocta leviter deliravi, quarto verò, apparentibus puſtulis, optimè habui.

Egregiè autem notatum video in Epiſtola Dn. *Emanuelis Timonii* ad Nobiliſſimum, & Doctiſſimum Dn. *Woodward*, anno quodam cùm immaniter graſſarentur *Byzantii* confluentes ex Epidemia Variolæ, eos etiam qui inoculationem paſſi erant, gravioribus affectos fuiſſe Malis; cujus rei nullam licèt rationem addat, id tamen à deteriori contagio neceſſario ab illis Variolis

his ſuſcipiendo fluxiſſe ſatis evidens apparet. Contagii enim indoles prout mitis, vel acerba eſt, variè ſanè agit.

Notatu etiam maximè dignum eſt, omnes illos qui pleni erant habitus, vel quorum compages valida eſt, vel & qui calido temperamento præditi erant, longè plus & pluribus cum ſymptomatibus hoc morbi decurſu ægrotaviſſe. Id reverà mihi conſtitit in Puella nobili per affinitatem mihi conjunctâ, quæ 17. ætatis ſuæ anno, ubi ultimum incrementi punctum attigerat; hincque primam collegerat Plethoram, timens ne graſſantibus corriperetur Variolis, inoculationem ſibi inſtituendam curavit: graviſſimè illa laboravit, cum ingenti Febri, atque delirio: ſummo quoque capitis dolore torquebatur.

§. 27. Abſoluto hoc morbi ſtatu, quem contagii jure optimo vocat Celeberrimus Prof. *Boerhave*, parva hinc & inde apparent rubicantia quædam puncta, quæ ſenſim augentur, tument, & Variolæ fiunt: Hæ ut plurimùm benigniſſimi ſunt genii: ſpectantur enim magnæ, à ſe invicem diſtantes, numero utplurimum paucæ: quibuſdam decem, viginti aliis, aliis 30 contingunt, raro 100, rariſſimè ad 200 accedunt. Mihi tantum ſexdecim erupêre: binæ ad faciem, reliquæ per pectus & dorſum diſperſæ. In dicta verò Domicella tanto quidem erant numero, ut corpus ferè totum integrè fœdarent.

In hoc Morbi ſtatu, qui Inflammatorius eodem authore dicitur, nulla fere ſunt iis, qui variolas tam paucas, & mites habent, ſymptomata: utpotè quæ epidemicis variolis ab inflammatione generali cutis, impeditiſque hinc circulatione & perſpiratione pendent: In inſititiis nulla cutem obſidet talis inflammatio, hinc nec nova ſequi poteſt Malorum ſyndrome.

Si verò & in Inſititiis Variolis tàm numeroſa corpus occupent exanthemata, eadem ferè ſpectantur & in his ſymptomata, ac in confluentibus, cùm ſimiles cauſæ ſimilem ſemper producant effectum: mitiora tamen illa ſunt in Inſititiis, quia variolosum virus mitius eſt illis.

Nobilis illa puella, quæ tàm copioſas ex Inſitione variolas habuerat, peſſimè ſe hoc in ſtatu habuit: Febri enim iterum ſummâ, delirio, anxietate, & ſimilibus ſymptomatibus correpta fuit.

Ipſe, cùm tàm paucis puſtulis ornarer, nihil horum paſſus ſum.

§. 28. Inſitiæ Variolæ feliciſſimè ad ſuppurationem deducuntur; ſæpè etiam per reſolutionem quaſi diſparent, quod duntaxat accidit iis, quæ mitiſſimi ſunt genii. Ubi ſuppurantur, candidæ primò apparent, mox ſenſim flaveſcunt, & exſiccatæ tandem non in lemas coriaceas, nec in denſas cruſtas abeunt, ſed ſub levis ſquamulæ forma excidunt.

Tempus, quo ſuppuratio peragitur, differt pro ratione primarum periodῶn: ſed lentiſſimè ferè ſemper ubi mitiſſimæ ſunt variolæ. Exſiccationis tempus pari ratione differt.

Hic etiam ſi paucæ ſint & mitiores variolæ, abſunt omnia illa ſymptomata, quæ in tertio hoc ſtatu in Epidemicis apparent. Nec mirum, cùm nullum ferè pus, nullæ cruſtæ ambitum corporis obſideant. In numeroſis tamen variolis plerumque & illa ſequuntur, ut contigit dictæ puellæ.

§. 29. Materia, quam puſtulæ illæ inſititiæ continent, verum perfe-

ctumque pus refert: blanda enim; non acris, alba, ſpiſſa, cocta, & æquabilis eſt; ſic ut mirari ſubeat materiem illam ſaniei ſimilem dici quibuſdam. Hanc utcunque optimis hiſce dotibus præditam nunquam ad inſitionem mulier illa adhibet: an jure, neſcio; magis ſanè videtur idonea inſitioni, quam quæ à vulgaribus variolis ſumitur.

§. 30. Deciduis variolarum ſquamulis nulla remanent ſtigmata vel foveæ; ſed plana, & æqualis ſpectatur cutis, quam puſtulæ obſederant, rubet tamen ut plurimum per diem unum vel alterum. Summum reverà hoc eſt ſequiori ſexui beneficium; Formam enim ſuam hinc non læſum iri certò ſcire poſſunt.

§. 31. Pertuſa in Inſitione loca ſolent ut plurimùm eadem apparitione qua variolæ in puſtulas abire: aliquando ſtatim exſiccantur, variolis tamen per reliquum corpus erumpentibus; ſic vulnuſculum quod mento mihi inflictum fuerat, arefactum eſt. Accidit interdum ſola inſitionis loca tumere, inflammari, & in variolas mutari, nullo alio ſurgente exanthemate, ſæpe inoculationis loca in magna apoſtemata excreſcunt, quæ ingentem puris copiam effundunt, diuque etiam diſparentibus variolis perdurant: nonnunquam etiàm inflammantur, tument, & acutos dolores creant: quæ omnia vel ab acu, acri quodam afflatâ, vel à contagio diriori in parte hærente, vel à loco pertuſionis, ut ſi nervis & tendinibus intertextus; vel à modo vulnerandi accidiſſe reor. Hinc etiam ſæpe hæc mala ad pedes ſpectantur.

Ex vulneribus faciei meæ adactis tria in puſtulas converſa ſunt: fronti verò inuſtum omnium fuit maximum, hinc & ſtigma reliquit hodie quoque ſpectandum.

§. 32. Ubi jam exſiccatæ puſtulæ exciderunt, integra fruitur ſalute æger, eſtque liber à timore variolas contrahendi.

Hæc autem ſunt omnia illa (§. 26. ad §. 31.) ſymptomata quæ hactenus obſervata ſunt in Inſititiis variolis occurrere; quæ ſi conferas cum iis quæ in vulgaribus ſpectantur, leviſſima merito judicabis. Feliciſſimè autem ſemper exculta fuit hæc Methodus *Byzantii* jam antè 40. annos. Eodem illo quo inſitionem paſſus ſum anno (1713) ſex millia hominum ſe inoculaſſe dicta mulier retulit; nulli tamen eorum funeſti quid accidit, ſed omnes à ſic contractis variolis feliciter evaſere. Narrat D. *Timonius* invaluiſſe ſemel rumorem binos infantes ex inſitione occubuiſſe, ſed examine facto illos pluimis aliis morbis ægrotaſſe deprehendit.

§. 33. Nemo hactenus, qui variolas per inoculationem contraxit, iiſdem amplius laboravit, etſi epidemicè graſſarentur: idque non unius, ſed 40. annorum experientia *Conſtantinopoli* confirmat; ſed quod mirum eſt, ii quoque, qui duntaxat unam variolam ex Inſitione, vel ſola pertuſionis loca in puſtulas mutata, habuere, nunquàm hoc morbo amplius affecti ſunt. In me (qui 16. tantum puſtulas acquiſiveram) jam ante 9. annos Inoculatio exercita fuit: ab eo tempore ſæpius amicos variolis affectos inviſi, & nondum illas de novo contraxi.

§. 34. Dignum ſane, qui memoretur, caſum judico puellæ cujuſdam, cui

cui prudens mater inoculandas variolas curaverat: illa unicum duntaxat pertuſionis locum tumidum, inflammatum, & varioloſum habuit; cæterum nullam ſenſit ægritudinem. Timuerat mater effectu ſuo vacuam in illa fuiſſe inſitionem, hinc operationem iterari poſt annum juſſit, ſed nulla tum etiam apparuit puſtula, & loca pertuſionis illico exſiccata ſunt, neque in Variolas abiere. Licet illa jam à tot annis varioloſas conveniat, nondum variolis correpta eſt.

§. 35. Celebrata etiam fuit inſitio in hominibus, qui olim epidemicè graſſantibus variolis laboraverant, ſed pari cùm ſucceſſu ac (§. 34.) nullæ enim repullularunt Variolæ: certo ſanè argumento naturam varioloſo veneno ſemel aſſuetam, non amplius ab eo male affici. Hiſce verò poſitis, circà Hiſtoriam, Methodum, ſymptomata, & eventum inſitionis, operæ etiam pretium erit paucis inquirere. 1o. in modum quo variolas excitat intruſum intrà corpus varioloſum contagium 2o. cur hinc benignæ ſemper & ſine periculo Variolæ prodeant. 3o. tandem, cur nulla inurant ſtigmata.

§. 36. Ut pulchrum & utile rem Phyſicam certis & indubiis experimentis illuſtrare; ſic turpe & pernicioſum recenter obſervato effectui luxuriantis tantùm ratiocinii vi cauſam aſſignare. Id tamen paſſim & ubique præſtant, qui Philoſophi nomen venditantes, indignum ſe putant aliquid in rerum natura geri, cujus nequeant rationem dare: ſi verò quæ proferunt, omni affectu & præjudicio liber, attentè perpendis, à rei veritate aliena, minimè cum naturâ convenire reperies: non enim illi omnia, quæ in dato effectu ſpectanda ſunt, accurate perpendunt, ſed unum quid, alteri phænomeno non abſimile arripientes, huic ſtatim eandem cauſam attribuunt. Id reverà & circà Inoculationem contigiſſe, norunt qui de ea conſcriptos tractatus perlegerunt. Videntes illi ex pure varioloſo venis inſerto, febrim & mox variolas oriri: pus illud Fermentationi, & exanthemata deſpumationi aſſimilarunt, remque acu ſe tetigiſſe putant. Ridebit hos ſanè qui ex Chymicis novit Fermentationem nunquam niſi quibuſdam Vegetabilibus contingere, ejuſque effectum ſemper eſſe vel ſpiritum inflammabilem, vel liquorem acidum: hinc diutius non immorabor in hac confutandâ ſententiâ. Ejuſdem farinæ ſunt quæ alii de Efferveſcentia, Ebullitione, & mutata figura globulorum ſanguinis protulere. Ipſe autem contagium varioloſum non aliter quam ratione ſtimuli fortè agere exindè ſuſpicor, quod ipſum ſolidis partibus applicatum nullam illis labem imprimat: miſtum verò ſanguini, ut experimento facto potuit, nullam in ſanguine mutationem creat, quatenus perſpicaciſſimi oculi obſervarunt.

§. 37. Ut verò pateat cur variolæ epidemicæ graſſantes ſæpè occidant, Inſititiæ verò nunquam; obſervandum epidemicas lethales eſſe vel in primo morbi ſtatu; vel in inflammatorio, & ſubſequente ſuppuratorio. Necant in primo, quia acre nimis, acerbum, & peſtiferum ferè contagium ingentem nimis excitat febrim, quæ ægrum peſſundat: ſæpè tamen mors & in eo contingere poteſt, etſi contagium non ita fuerit pernicioſum, ſed vires vitæ magnæ ſint, quæ ſeipſas deſtruunt. In inſititiis Variolis mitiſſimum ſemper adhibetur contagium: ægri verò ut plurimum juniores ſunt, nondùm adulti;

& ſi

& ſi robuſti, corpus per diætam & medicamenta ita diſpoſuere, ut non magna movere poſſit bella.

Interimunt communes variolæ in aliis periodis; ubi toto corporis habitu puſtulis obſeſſo perſpiratio inhibetur, circulatio prævertitur, & pus abſorbetur: hæc verò in inſititiis occurrere nequeunt, cùm pauciſſimæ plerumque ſint numero.

§. 38. Nulla tandem inuruntur cuti ſtigmata; quia materies puſtularum blanda eſt, non verò acris: ſæpè etiàm quià ſine ſuppuratione diſparent inoculatæ variolæ.

FINIS.